

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA HISTORIE

ROZKVĚT FILOSOFIE A EXAKTNÍCH VĚD V

KASTILII XIII. STOLETÍ A JEHO OBRAZ V

DÍLE ALFONSE X.

VLIV PLANET NA SEVERNÍ ZNAMENÍ

ZODIAKU

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Klára Procházková

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jan Stejskal , M.A., PhD.

OLOMOUC

2013

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a na základě uvedených pramenů a literatury.

Klára Procházková

Poděkování patří zejména mému vedoucímu práce panu doc. Mgr. Jan Stejskalovi, M.A., PhD., který mně aktivně a profesionálně pomáhal při řešení problémů a s výběrem vhodné literatury. Dále děkuji prof. PhDr. Libuši Hrabové, CSc. za poskytnuté informace, které výrazně napomohly k vytvoření jedné z kapitol. Konečně také děkuji své rodině za podporu, která mi byla projevována.

Obsah

Úvod.....	1
Literatura a prameny.....	4
1. Situace na Pyrenejském poloostrově, zejména v Kastilii, ve XIII. Století.....	9
1.1. Pyrenejský poloostrov v roce 1252	9
1.2. Vnitřní politika v Kastilii za vlády Alfonse X.....	10
1.2.1. Politické dění v Kastilii	10
1.2.2. Kastilština jako úřední jazyk.....	12
1.3. Zahraniční politika.....	13
1.3.1. Politika v rámci Pyrenejského poloostrova.....	13
1.3.2. Zahraniční politika Kastilie.....	15
1.3.3. Alfons X., panovník Svaté říše římské?.....	18
1.4. Dílo Alfonse X.	22
1.5. Ekonomická situace.....	25
1.6. Sociální aspekty kastilské společnosti XIII. století.....	27
1.7. Náboženská situace v Kastilii XIII. století.....	28
2. Vliv planet na severní znamení zodiaku.....	30
2.1. Astronomie a astrologie v díle Alfonse X.....	30
2.2. „Si Dios me hubiese consultado sobre el sistema del universo, le habría dado unas cuantas ideas“ (Alfons X.).....	34
2.3. Severní znamení zodiaku s ohledem na astrologický vliv planet	37
2.3.1. Znamení Berana (Aries, Carnero, Al-hemel).....	40
2.3.2. Znamení Býka (Tauro, Toro, Al-taur).....	42
2.3.3. Znamení Blíženců (Geminis, Gémini, Altahuamayn).....	44
2.3.4. Znamení Raka (Cancer, Cancro, Alcaratán).....	46

2.3.5. Znamení Lva (Leo, Leon, Alaced).....	48
2.3.6. Znamení Panny (Virgo, Virgo, Aladrech).....	50
3. Ohlas Alfonsova díla astronomicko-astrologického charakteru na našem území. .	53
3.1. Ohlas Alfonsova díla astronomicko-astrologického charakteru na našem území za Přemyslovců.....	54
3.2. Ohlas Alfonsova díla astronomicko-astrologického charakteru na našem území za Lucemburků a husitského povstání.....	56
3.3. Ohlas Alfonsova díla astronomicko-astrologického charakteru na našem území v raném novověku.....	59
Závěr.....	61
Seznam pramenů a literatury.....	63
Prameny:	63
Literatura:.....	63
Periodika a sborníky:.....	64
Internet:	66
Resumé	67
Přílohy.....	68
Příloha č. 1.....	68
Příloha č. 2.....	69
Příloha č. 3.....	72
Příloha č. 4.....	76
Příloha č. 5.....	79
Příloha č. 6.....	82
Příloha č. 7.....	87
ANOTACE.....	91

Úvod

Vesmírné děje přitahovaly pozornost snad všech kultur lidstva, od Babyloňanů přes Maye až po starověké Řeky, odnepaměti. Ovšem představy o nich se během historie s ohledem na čas a prostor mnohdy výrazně lišily.

Již ze samotného názvu práce můžeme vyčíst hlavní badatelský záměr. Bakalářská práce postavená především na analýze pramenů sepsaných kastilským králem Alfonsem X. či jeho překladatelskou školou v Toledu si klade za hlavní cíl zprostředkovat veřejnosti informace o fenoménu českou historiografií dosud takřka opomíjeném, a to rozkvětu astronomie a astrologie na dvoře kastilského krále Alfonse X., který se neodmyslitelně pojí s představou středověkých učenců o vysokém vlivu planet na znamení zodiaku a tedy i na samotné dění na Zemi. Na základě těchto poznatků pak středověcí učenci sestavovali panovníkům osobní horoskopy. Vzhledem k požadovanému rozsahu se práce zaměří pouze na tzv. severní znamení zodiaku, pod čímž rozumíme prvních šest znamení zvěrokruhu (Beran, Býk, Blíženci, Rak, Lev a Panna). Již při artikulaci klíčového úkolu práce nám vyvstává potřeba řešení mnoha dalších partikulárních problémů.

Vzhledem k poměrně nízkému zájmu českých historiků o podrobnější zpracování středověkých dějin Iberského poloostrova a nízkému povědomí české veřejnosti o této problematice jeví se jako nezbytné začlenit do práce i kapitulu o podmínkách panujících v Kastilii XIII. století. Prostřednictvím rozsáhlé analýzy vhodné bibliografie tedy bude čtenář obeznámen se specifiky Kastilie XIII. století, což tvoří nezbytný předpoklad k pochopení následného rozkvětu exaktních věd právě na tomto území. Aby nedošlo k ignoraci teritoriálního rozvržení Pyrenejského

poloostrova do pěti nezávislých království kýmkoli, kdo by se chtěl stávající problematikou zabývat, za pomoci geografické metody dojde k načrtnutí základního politicky-správního rozdělení. Analytická metoda založená na mimopramenném poznání se zdá být nejvhodnější k interpretaci elementárních znalostí o specifickém průběhu reconquisty XIII. století, díky níž se z podnětu Alfonse X. arabské znalosti shrnující především poznatky klasických řeckých a perských myslitelů dostaly do povědomí tehdejší křesťanské středověké společnosti, a nebojím se říct, dokonce iniciovaly počátky evropské renesance v následujícím století.

Jelikož se kastilské dějiny XIII. století úzce pojí s vládou Ferdinanda III. a jeho syna Alfonse X., jeví se jako vhodné biografické studium Alfonsovy genealogie, z níž lze vyvodit budoucí panovníkovy záměry, ať už se týkají vnitřní či zahraniční politiky. Na základě induktivní metody čtenář dojde k poznání, že konsolidované sjednocené království tak tvořilo hlavní premisu k prosazení důležitých reforem jak právního, tak ekonomického charakteru či k vedení expanzivní politiky, nemluvě o prosazení kastilštiny i do písemného projevu. Několik podkapitol bude věnováno i zahraniční politice, z níž vyniká Alfonsova politická aspirace na zisk koruny Svaté říše římské. Vzhledem k širokému obsahovému spektru informací nutných ke zpracování kapitoly zabývající se kastilskými dějinami bude zapotřebí použít kombinaci synchronního a diachronního přístupu. Bylo by chybou také nezmínit ekonomickou a sociální situaci Kastilie Alfonsovy doby, kterou zhodnotím za pomoci mimopramenné analýzy.

Po zdárném ukončení první kapitoly se přímo nabízí přejít k jádru akademického textu, jehož hlavní vědecký přínos spočívá v interpretaci dosud opomíjených středověkých představ astronomicko-astrologického charakteru

zprostředkovaných křesťanskému světu arabskými a židovskými učiteli své doby. Konkrétně bude pojednáno o vlivu planet na severní zodiakální znamení. Celá kapitola již bude zpracována především na základě pramenů. První podkapitola pak bude koncipována na základě analýzy. V ní bude komentován obsah a původ astrologicko-astronomických děl z Toleda a definovány základní kosmologické představy, živé na dvoře panovníka Alfonse X. Tím dojde nejen prohloubení stavu současného bádání na poli dané problematiky, ale za pomoci autentických citací pečlivě vybraných přímo z editovaných děl Alfonse X. čtenář bude moci lépe porozumět zkoumaným skutečnostem.

Popis jednotlivých severních znamení bude sestaven na základě výhradně pramenného poznání tří děl toledské překladatelské školy, a to *Libros del saber de astronomía del Rey Alfonso*, *El libro de las cruces* a *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*. Na základě četby textu pak bude možné zjistit, jakým způsobem středověcí učenci jednotlivá znamení znázorňovali, jaký význam přiřkládali jednotlivým hvězdám či jakou mělo znamení funkci v rámci zvířetníku. Stranou zájmu nezůstanou ani vlastnosti znamení spíše astrologického charakteru. Žádný středověký astrolog by nesestavil horoskop bez znalosti polohy planet a jejich astrologického vlivu na jednotlivá souhvězdí. Proto bude velký důraz kladen na specifické chování všech sedmi tehdy známých planet. Když hovoříme o vlivu planet na znamení, nebylo by správné ignorovat existenci dekanů, tj. rozdělení zodiaku po deseti stupních, kdy nad každým dekanem pak bdí nějaký vládce. V práci tedy zazní i zákonitosti všech tří dekanů každého severního znamení.

Vzhledem k tomu, že se prokazatelně i na našem území nacházely opisy děl sepsaných toledskou překladatelskou školou, na úplný závěr bude uveden ohlas

Alfonsova díla na našem území. Na základě výsledků historického bádání progresivní metodou a strukturní analýzou bude zhodnocen dosavadní výzkum týkající se ohlasu Alfonsových děl v Čechách za Přemyslovců, Lucemburků, Jagellonců a v období raného novověku.

Literatura a prameny

Samotný proces selekce vhodné bibliografie k vytvoření první kapitoly je skutečnou výzvou. K tématu tak obecnému vyšlo velké množství publikací a odborných prací, zejména španělské provenience. Z nich za nejvhodnější považuji dílo Freijeira Blanca a kolektivu *Historia de España*,¹ jež nám podává detailní obraz Kastilie ve XIII. století. Objevuje se tu jak přehledná charakteristika Alfonsovy vlády, tak dobová specifika ekonomických a sociálních procesů. Aby nedošlo k příliš jednostrannému pohledu na věc, bude v práci využito dalšího rozsáhlého kompendia španělských středověkých dějin, tentokrát z pera Luise Garcíi Pericota a kolektivu autorů, *Historia de España. La baja edad media*.² Když přihlédneme ke skutečnosti, že dějiny Kastilie se neodmyslitelně pojí s kontextem celoevropských dějin, vyvstává před námi úkol nalézt pro tuto kapitolu vhodná díla podrobně se zabývající jednotlivými fenomény evropského vrcholného středověku, například problematikou říšské volby apod. Z nich se zdají být jako nejpříjemnější dílo Francise Rappa *Svatá říše římská národa německého. Od Oty Velikého po Karla V.*,³ kniha Christophera

1 BLANCO, Freijeiro Antonio a kol: *Historia de España*. 2.vyd. Madrid 1986.

2 GARCÍA, Pericot Luis: *Historia de España*. 2. díl. *La baja edad media*. 3.vyd. Barcelona 1935.

3 RAPP, Francis: *Svatá říše římská národa německého. Od Oty Velikého po Karla V.* Praha 2007.

Kleinhenze *Medieval Italy. An Encyclopedia*⁴ či spis Javiera Gorrosterratzu *Don Rodrigo Jiménez de Rada, gran estadista, escritor y prelado*.⁵

Bylo by neprofesionální přehlížet existenci velkého počtu odborných článků věnujících se stávajícímu tématu. Proto bude užito několik prací zabývajících se vybranými problematikami španělských dějin. Můžeme jmenovat například článek Rubia Garcíi *Del latín al castellano en la cancellería de Alfonso El Sabio*⁶ pojednávající o postupném zavádění kastilštiny do písemného projevu, práci Gonzálese M. Jiméneze *Fernando III el Santo y Alfonso X. el Sabio*⁷ komentující situaci reconquisty za vlády Alfonse X. a jeho otce Ferdinanda III. či studii Daniela Gregoria s názvem *Alfonso X de Castilla, o la sabiduría como herramienta del poder*⁸ nahlízející na Alfonsova díla jako na nástroj k upevnění panovnické moci. Pro ilustraci bude kapitola doplněna o náhodně vybranou citaci přímo z pramene Alfonsova díla *Cantigas de Santa María*.⁹

Jako pramenná základna nám při heuristickém procesu poslouží především kompendium astronomických znalostí názvem *Libros del saber de astronomía del Rey Alfonso*¹⁰ uspořádané z iniciativy kastilského vladaře a logicky členěné do šestnácti pojednání. Nás bude zajímat první pojednání popisující souhvězdí osmé sféry nebes, neboť právě tam se souhvězdí jednotlivých znamení dle středověkých

4 KLEINHENZ, Christopher: *Medieval Italy. An Encyclopedia*. 2.vyd. New York 2004.

5 GOROSTERRATZU, Javier: *Don Rodrigo Jiménez de Rada, gran estadista, escritor y prelado: estudio documentado de su vida*. Pamplona 1925.

6 GARCÍA, Rubio Luis: *Del latín al castellano en la cancellería de Alfonso El Sabio*. Glossae. Revista de historia del derecho europeo, 6, 1993–1994, č. 5–6, s. 225–241.

7 JIMÉNEZ, Manuel Gonzáles: *Fernando III el Santo y Alfonso X. el Sabio*. Boletín de la Real academia Sevillana de Buenas Letras: Minervae Beticae, 36, 2002, č. 30, s. 73–86.

8 GREGORIO, Daniel: *Alfonso X de Castilla, o la sabiduría como herramienta del poder*. De arte: revista de historia del arte, 7, 2008, č. 7, s. 61–76.

9 ALARCÓN, Justo (ed.): *Cantigas de Santa María. Alfonso X. El Sabio (1221–1284)*. Revista Literaria Katharsis, 6, 2006, č. 5, s. 10–353.

10 RICO Y SINOBAS, Don Manuel (ed.): *Libros del saber de Astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla*. Madrid 1863.

představ nacházely. Musíme však přistupovat k dílu s velkou obezřetností, protože jedinou doposud zpracovanou edici sestavil Don Manuel Rico y Sinobas již v roce 1863. Na případné chyby v této edici nás naštěstí upozorňuje úvod edice dalšího pramene, který bude podroben analýze. Jedná se o dílo Alfonse X. *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*.¹¹ Zde se dozvídáme informace o specifických vlastnostech jednotlivých souhvězdí znamení zodiaku, o úloze sedmi planet či dekanů. Třetí dílo z Alfonsovy dílny určené k analýze se nazývá *El libro de las cruces*.¹² Toto dílo komentující stav jednotlivých tzv. astronomických domů pojednává především o vhodných konstelacích hvězd a planet k dosažení určitého cíle. Také obsahuje některé doplňkové informace týkající se vlastností jednotlivých znamení a domů. Bohužel dílo *El libro de las cruces* dosud nebylo řádně editováno. Ovšem informace z něj nezbytně potřebujeme. V roce 1930 historik José Sánchez Pérez vydal v časopise *Isis* podrobnou studii o tomto díle. Ve spolupráci s transliterací textu *El libro de las cruces* z roku 2006 publikované na stránkách RAE zpracovanou P. Sánchezem Prieto Borjou, Rocío Díazem Morenem a Elenou Trujillo pak bude možné pramen v práci interpretovat.

Ještě dvě díla *Tratado de astrología y magia*¹³ a *Picatrix*¹⁴ se na první pohled jeví jako vhodná k doplnění textu. Obě dvě díla přisuzovaná Alfonsovi X. rovněž souvisí se znameními horoskopu. Ovšem z *Tratado de astrología y magia*, byť obsahuje paranatelonta, jejichž analýza by byla pro práci velmi přínosnou, se dochovalo pouhé torzo a i přes badatelskou snahu Franze Bolla dílo nikdy nikdo

11 HILTY, Gerold (ed.): *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*. Madrid 1954.

12 SÁNCHEZ PÉREZ, José Augusto. (ed.): *El libro de las cruces*. *Isis*, 14, 1930, č. 1, s. 77–132.

13 AVILÉS, Alejandro García: *Two astromagical manuscripts of Alfonso X*. *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, 49, 1996, s. 14–23.

14 VILLEGAS, Marcelino (ed.): *Picatrix. El fin del sabio y el mejor de los dos medios para avanzar*. Madrid 1982.

needitoval. Dílo *Picatrix* pak nepřináší s ohledem na vymezení hlavního cíle práce nic nového. Ovšem to není překážkou k tomu, aby dílo nemohlo být citováno alespoň v podkapitole komentující základní kosmologické představy alfonsínské éry v Toledu.

K doplnění této podkapitoly se jeví vhodné použít i poznatky vyňaté z vědeckých odborných článků vzniklých na základě analýzy i jiných pramenů přisuzovaných Alfonsi X. Pro účel práce se využije informací z článku Laury Fernández Fernández *Las tablas astronómicas de Alfonso X El Sabio. Los ejemplares del Museo Naval de Madrid*¹⁵ zkoumajícího fenomén *Alfonsínských tabulek*, konkrétně těch uložených v Námořním muzeu v Madridu, či ze studie Alejandra Garcíy Avilése *Two astromagical manuscripts of Alfonso X.*¹⁶ seznamující čtenáře se dvěma needitovanými díly Alfonse X.

Třetí kapitola věnovaná ohlasu Alfonsových děl na našem území bude především sledovat stav českého bádání zabývajícího se stávající problematikou. Bohužel prací českých historiků zabývajících se výhradně astronomií a astrologií ve středověku na našem území, a to ještě v souvislosti s alfonsínskou zlatou érou, najdeme jako šafránu a omezuje se pouze na několik málo odborných článků či krátkých kapitol. Tím se však zjednodušuje proces výběru vhodné bibliografie nutný ke zpracování této kapitoly. Ohlas Alfonsových děl v Přemyslovských Čechách tak nejlépe komentuje studie Marie Bláhové s názvem *Toledská astronomie na dvoře Václava II.*,¹⁷ vybrané kapitoly z knihy Svatopluka Svobody *Praha*

15 FERNÁNDEZ, Laura Fernández.: *Las tablas astronómicas de Alfonso X El Sabio. Los ejemplares del Museo Naval de Madrid.* Anales de Historia del Arte, 15, 2005, č. 15, s. 29–50.

16 AVILÉS, A. G.: *c. d.*, 14–23 an.

17 BLÁHOVÁ, Marie: *Toledská astronomie na dvoře Václava II.* In: PELIKÁN, Jan – SKŘIVAN, Aleš: *Pocta doctenti Vladimíru Nálevkovi.* Acta universitatis carolinae. Philosophica et historica 2, Praha 2001.

*astrologická*¹⁸ či studie Petra a Aleny Hadravových *Středověká astronomie v Čechách*.¹⁹

Informace o ohlasu alfonsínské astronomie a astrologie na dvoře Lucemburků či na Univerzitě Karlově nám přináší včetně dříve komentovaných článků i kniha Josefa Krásy nazvaná *Rukopisy Václava IV*²⁰ a odborný článek Aleny Šolcové *Mistr Jan Šindel – pravděpodobný tvůrce matematického modelu pražského orloje*.²¹ Z konce XV. století pak pochází i latinská verze *Picatrixu* nalezená v Olomouci, jenž komentuje v článku *Un tratado astrológico del taller de Alfonso X. el Sabio encontrado en Olomouc*²² profesorka Libuše Hrabová. Zmínky o ohlasu Alfonsových děl na našem území v období raného novověku můžeme nalézt i v díle Zdislava Šímy *Astronomie a Klementinum*.²³

18 SVOBODA, Svatopluk: *Praha astrologická*. Praha 1994.

19 HADRAVOVÁ, Alena – HADRAVA, Petr: *Středověká astronomie v Čechách*. In: HADRAVA, Petr a kol.: *Ondřejovská hvězdárna. Sborník o české a moravské astronomii uspořádaný ke 100. výročí Ondřejovské hvězdárny a 650. výročí Univerzity Karlovy*. Praha 1998.

20 KRÁSA, Josef: *Rukopisy Václava IV*. Praha 1971.

21 ŠOLCOVÁ, Alena: *Mistr Jan Šindel – pravděpodobný tvůrce matematického modelu pražského orloje*. *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*, 54, 2009, č. 4, s. 307–317.

22 HRABOVÁ, Libuše: *Un tratado astrológico del taller de Alfonso X. el Sabio encontrado en Olomouc*. *Ibero-Americana Pragensia: anuario del Centro de Estudios Ibero-Americanos de la Universidad Carolina de Praga*, 22, 1988, s. 137–145.

23 ŠÍMA, Zdislav: *Astronomie a Klementinum*. Praha 2001.

1. Situace na Pyrenejském poloostrově, zejména v Kastilii, ve XIII. Století

1.1. Pyrenejský poloostrov v roce 1252

Politický život Kastilie XIII. století nesporně determinovala existence pěti samostatných, neustále mezi sebou soupeřících království na území Pyrenejského poloostrova. V roce 1252, kdy Alfons X. nastoupil na trůn, panovala následující situace.²⁴

Po smrti ibn Huda de Murcia v roce 1238 postupně zmizely proslulé emiráty s názvem „taifas“ až na jedinou výjimku, Granadský emirát, rozprostírající se na jihovýchodním pobřeží Středozemního moře.²⁵ Od roku 1250, po dokončení procesu portugalské „reconquisty“, ovládalo západní pobřeží poloostrova Portugalské království. Severovýchodní Středomoří patřilo Aragonské koruně. O hranici jižní Francie se Aragonské království dělilo s nejmenším samostatným územním celkem na Pyrenejském poloostrově, a to s Navarrou. Naopak největším územním rozsahem nabytým díky reconquistě jihu se mohla pyšnit spojená království Kastilie a Leónu, jež spravovala více než polovinu rozlohy celého poloostrova. Koruna Kastilie-Leónu si tak udržovala strategický přístup jak k pobřeží Atlantiku, tak i pobřeží Středozemního moře.²⁶

Obecně můžeme deklarovat, že v roce 1252, kdy Alfons nastoupil na kastilský trůn, byla Kastilie skutečným politickým hegemonem Pyrenejského

24 BLANCO, F. A. a kol: *c. d.*, s. 316 an.

25 Tamtéž.

26 ARTERA, Antonio Ubieta a kol: *Dějiny Španělska*. Praha 1995, s. 250–252.

poloostrova.²⁷

1.2. Vnitřní politika v Kastilii za vlády Alfonse X.

1.2.1. Politické dění v Kastilii

Ačkoliv Alfons X. zdědil po svém otci téměř konsolidovanou a hospodářsky silnou říši, vyznačovaly se počátky jeho vlády nepokoji různého charakteru.

Alfons X. Moudrý, jedna z nejvýznamnějších osobností vrcholného středověku, se narodil roku 1221 v samotném srdci Kastilie, v Toledu. Z manželského svazku kastilského krále Ferdinanda III. a jeho první ženy Alžběty Švábské vzešlo kromě Alfonse dalších čtrnáct dětí. Jeho otec, kastilský král Ferdinand III. díky spojení Kastilie a Leónu v roce 1230 a zdárnému průběhu reconquisty na teritoriích Al Andalusu, při níž došlo k dobytí nejvýznamnějších muslimských center na Pyrenejském poloostrově (Córdoba, Murcia, Jaén, Sevilla), přenechal Alfonsovi X. vládu nad největším souvislým územním celkem na Pyrenejském ostrově.²⁸

Neměli bychom však ignorovat ani osobnost jeho matky Alžběty Švábské. Některé Alfonsovy budoucí politické kroky v zahraniční politice přímo ovlivnil její urozený původ, který spolu nesl nárok na hohenštaufské dědictví v Itálii. Otcem Alžběty Švábské byl totiž panovník Svaté říše římské Filip II. Švábský. Snad právě tato skutečnost vysvětluje Alfonsovy ambice na získání koruny panovníka Svaté říše římské.²⁹ Za svého života se Alfons oženil pouze jednou s dcerou aragonského krále,

27 ARTERA, A. U.: *c. d.*, s. 252.

28 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 6 an.

29 Tamtéž.

Violante, z jejichž manželství vzešlo jedenáct dětí. S dalšími ženami měl pak minimálně pět nemanželských dětí.³⁰

V roce 1252 snad nejhorší situace nastala na územích nedávných emirátů s názvem taifas. I přes snahu kastilských panovníků zdaleka ne všechna teritoria byla znovu osídlena křesťanským obyvatelstvem. Ihned po nástupu Alfonse X. na trůn tak vycítili muslimové příležitost ke znovunabytí ztracených území na jihu. Ve městech Seville a Cádizu vypukly rozsáhlé rebelie. Alfons X. využil ozbrojených jednotek usazených v Seville, připravených k intervenci do severní Afriky, a povstání skončila tak rychle, jak začala. Ovšem v roce 1264 se muslimové z Al Andalusu a Murcie znovu začali ozývat. Ohniskem nepokojů, které představovaly pro vládnoucího monarchu mnohem větší nebezpečí než v prvním případě, se opět stala Sevilla. Alfons tak dal podnět k okamžitému znovudobytí vzbouřených měst. Ty pak musely znovu uznat podřízenost a poslušnost Kastilii a Alfons inicioval vyhnání muslimů z Murcie a Andalusie. Rozsáhlé územní celky se pak rozdělily mezi představitele křesťanské šlechty.³¹

Nespokojenost se však neozývala pouze z muslimských úst. I křesťanská šlechta se za Alfonsova panování ukázala nebýt příliš loajální. Nejvýznamnější rebelie vyprovokované šlechtou a dokonce i některými církevními představiteli v roce 1269 reagovaly na zavedení nového zákoníku *Las siete partidas*. Ten upevnil reálnou politickou moc vládnoucího monarchy a ekonomicky znevýhodnil poddané a šlechtu. Vzbouřenci po panovníkovi především žádali, aby nejvyšší úřady a soudní moc byly svěřeny do rukou rytířů.³² Stejně tak si přáli zamezit rozsáhlé výstavbě

30 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 6 an.

31 BLANCO, F. A. a kol: *c. d.*, s. 321–324 an.

32 Tamtéž.

královských měst a kolonizaci dobytých území pod Alfonsovou taktovkou, kvůli které vysoká šlechta přicházela o své poddané. Navíc se šlechta chtěla osvobodit od poplatků nejrůznějšího charakteru. Hlavní organizátoři v povstání sice neuspěli, avšak brzy i šlechta a představitelé kléru, jež původně zachovali věrnost králi, přišli za králem s téměř identickými požadavky.³³

Vyhrocená situace se zklidnila na poradě v Almagru, kde se král rozhodl snížit finanční zatížení šlechty. A také příslušníkům aristokracie přiznal výsadu, že se může i nadále řídit starým zákoníkem.³⁴

1.2.2. Kastilština jako úřední jazyk

Kastilie po reconquistě jihu ekonomicky těžila z přítomnosti Židů a muslimů. Jak se dozvíme v jedné z následujících podkapitol, především Židé se za vlády Alfonse těšili vysokým počtům ze strany vládnoucího panovníka.³⁵

Navíc většina učenců pracujících v překladatelských školách měla židovský původ a vysoký počet děl přímo navazuje na muslimský a židovský kulturní okruh. O uvedení kastilštiny do písemného projevu existuje mnoho teorií, z nichž nejpravděpodobnější jsou následující dvě. První z nich vykládá tuto událost nedostatkem vzdělavců z řad Kastilců, jak si ostatně můžeme všimnout, když uvážíme příklad toledské překladatelské dílny, kde pracovali především příslušníci židovské menšiny. Předpokládá se, že k prosazení španělštiny se přistoupilo na základě jejich osobní averze k jazyku církve.³⁶ Další teorie mluví

33 BLANCO, F. A. a kol: *c. d.*, s. 321–324 an.

34 Tamtéž.

35 GARCÍA, R. L.: *c. d.*, s. 225–232 an.

36 Tamtéž.

o evoluci španělštiny. K pozvolnému odstupování od latiny došlo postupně kvůli rychlému vývoji mluvené španělštiny. Tím se latinské texty stávaly stále více nesrozumitelné pro své kastilské čtenáře.³⁷

Jisté sklony k užívání vulgární formy latiny můžeme pozorovat již za vlády Alfonsova otce Ferdinanda III. a souvisí to se znovu osidlováním Andalusie, kdy bylo zapotřebí vytvořit nové místní názvy. Prvními spisy sepsanými v kastilštině se tak staly knihy mapující rozdělení znovu dobytého území. Ovšem přesné datum zavádění těchto jazykových inovací nám zůstává zahaleno rouškou tajemství. K reformě proklamace kastilštiny úředním jazykem dle všech indicií, které máme k dispozici, však muselo dojít již za vlády Ferdinanda III.³⁸

V kronice kastilských králů napsané s krátkým časovým odstupem necelých sta let se uvádí rok 1260. Avšak již v roce 1256 se kastilštinou psaly skoro všechny veřejné dokumenty, privilegia a zakládací listiny.³⁹

1.3. Zahraniční politika

1.3.1. Politika v rámci Pyrenejského poloostrova

Mohlo by se zdát, že Alfons X. jako politický hegemon Pyrenejského poloostrova neměl mezi sousedními královstvími žádného významného konkurenta. Ovšem zdání někdy klame.

Pro začátek bychom mohli jmenovat portugalského krále. Ten si činil nároky na část kastilského území v regionu Algarve. Spor se naštěstí obešel bez krveprolití

37 GARCÍA, R. L.: *c. d.*, s. 225–232 an.

38 Tamtéž.

39 Tamtéž.

díky sňatkové politice prosazované papežským legátem. Jeho zásluhou došlo k uzavření manželské smlouvy příslibující Alfonsovu dceru Beatriz portugalskému králi. Politický status sporného území byl právně zakotven až v roce 1263. Teritorium získalo statut portugalského léna vázaného vazalským slibem ke Kastilii. V roce 1267 se podepsala nová smlouva jasně vymezující hranici mezi oběma královstvími. Část vysoké šlechty si tento počín vysvětlila jako slabost panovníka a znovu se proti němu vzbouřila.⁴⁰

Vyhnaní muslimů z Murcie a Andalusie mělo pro Kastilii fatální důsledky. Křesťané neprojevili o nově nabytá území velký zájem. Vyhnaní muslimové se ve většině případů uchýlili do Granadského emirátu, což zapříčinilo nebývalý kulturní a ekonomický rozvoj Granady. Tento malý kousek pevniny na Pyrenejském poloostrově se tak stal jedním z nejdůležitějších distributorů řemeslných produktů. Díky velkému finančnímu potenciálu granadských králů často docházelo ke kupčení se smírem.⁴¹ K tomu, že Granadský emirát nedobyl žádný křesťanský vladař po celá dvě následující století, bezesporu přispěl systém „parias“ zavedený ihned po rozpadu córdobského chálífátu v roce 1031. Systém parias zajišťoval křesťanským panovníkům každoroční přísun velkého objemu finančních prostředků formou tributů.⁴²

Panovník Alfonsova formátu však nevyužíval ozbrojených jednotek pouze k obraně svých držav.⁴³ Alfons vedl na Pyrenejském poloostrově nezanedbatelnou měrou i expanzivní politiku. Ta ne vždy slavila úspěch. Naprostým debaklem například skončila Alfonsova snaha získat korunu Navarry. Alfons X. využil smrti

40 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 12–13 an.

41 BLANCO, F. A. a kol: *c. d.*, s. 321 an.

42 COEÑA DEL REAL, María Jesús: *El derrumbamiento del califato. Los reinos taifas y el sistema de las parias*. Innovación y experiencias educativas, 5, 2007, č. 50, s. 1–2.

43 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 10–22 an.

tamného krále Teobalda I. v roce 1253 k tomu, aby přiměl následníka trůnu Teobalda II. složit vazalský slib Kastilii. Dokonce, když chtěl Alfons potvrdit své výsadní postavení, zahájil ozbrojenou intervenci do Navarry. Teobald II. se však pohotově obrátil na svého spojence, aragonského krále Jaimeho I. Alfonse tímto donutil k rezignaci na navarrský trůn.⁴⁴

Obecně můžeme deklarovat, jak jsme se již přesvědčili v této kapitole a následně znovu přesvědčíme, že jakékoliv Alfonsovo počínání ať už na poli domácí nebo zahraniční politiky se zpravidla projevovalo takřka katastrofickým scénářem.

1.3.2. Zahraniční politika Kastilie

Ač se pokládá Alfonsova snaha stát se císařem Svaté říše římské za nejvýznamnější aspekt zahraniční politiky, nemůžeme ignorovat ani další jeho úsilí zasahovat do poměrů cizích států.

Za první velký čin panovníka se dá považovat křížová výprava do severní Afriky. Jak se již zmínilo dříve, velké nebezpečí pro Kastilskou korunu představovali muslimové stále přítomní na Pyrenejském poloostrově a udržující vztahy se severní Afrikou. Aby Alfons mohl upevnit svou moc na poloostrově, musel expandovat do severní Afriky.⁴⁵ Během XIII. století se totiž na území dnešního Maroka utvořila mocná říše dynastie Marínovců. Křížová výprava reagující na intervenci Marínovců na Pyrenejský poloostrov nebyla pouze Alfonsovým dílem.⁴⁶ K ozbrojenému střetu v severní Africe s cílem ovládnout Taont došlo paradoxně díky spolupráci anglického

44 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 10–22 an.

45 Tamtéž.

46 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 77–79 an.

krále Jindřicha III.⁴⁷ s Alfonsem. S jeho pomocí a pod záštitou papeže Alexandra IV. v letech 1257–1262 dobyli Jerez a Nieblu. Též strategický přístav Cádiz se dostal pod přímou kastilskou kontrolu. Proces reconquisty se tak oproti předchozím stoletím stal spíše mezinárodní záležitostí. Zároveň sledoval cíl upevnění moci v nově dobytých územích.⁴⁸

Vzhledem k blízkosti jak kulturní, tak geografické a náboženské nikoho nepřekvapí, že granadský vladař úzce spolupracoval s vládci říše Marínovců, v tomto případě s Aben Yusufem. Když Alfons podnikl roku 1275 výpravu do Beaucaire a vládu nad zemí přenechal následníku trůnu Ferdinandovi, využili Marínovci situace k dosažení svého krále do Tarife a muslimové z Granady začali plenit region Jerez i celou jihozápadní Andalusii. Překvapený Ferdinand dal podnět k mobilizaci vojsk Kastilie–Leónu, avšak brzy poté zemřel. Následnictví tak přebral syn Sancho. Konflikt s muslimy se vlekl až do roku 1280, kdy Alfons uzavřel s Aben Yusufem mír, aby se mohl soustředit na porážku Granadských. Výpravu svěřil do rukou Sancha.⁴⁹ Jeho syn tak pronikl až do samotné Granady, čímž zvýšil svou popularitu.⁵⁰

Přiznání trůnu Sanchovi věstilo další ozbrojený konflikt, který musel Alfons řešit po návratu z Beaucaire. V tomto případě s Francií. Jeho syn Ferdinand de la Cerda pojal za manželku sestru Filipa III. Smělého, Blanku, a jejich legitimní děti by si mohly podle zákoníku *Siete partidas* nárokovat právo na trůn. V roce 1276 však kortesy přiznaly titul synovi Alfonse, Sanchovi. Proti tomuto rozhodnutí se postavili francouzští vyslanci a Francie Kastilii vyhlásila válku.⁵¹ Kastilská šlechta se rozdělila na dva tábory. Ještě před vypuknutím ozbrojeného konfliktu poslala

47 Jindřich III. byl anglickým králem a bratrem Richarda Cornwallského.

48 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 77–79 an.

49 Sancho IV. de Castilla byl králem Kastilie–Leónu v letech 1284–1295.

50 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 10–22 an.

51 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 74–80 an.

francouzská strana ultimátum s požadavkem azylu ve Francii pro Filipovy vnuky. To Alfons odmítl. Filip i přes odmítavý postoj Afonse vůči ultimátu rozpustil vojsko a začal s ním vyjednávat o míru. Alfons svolal kortesy, aby anuloval Sanchovo následnictví. V listopadu roku 1276 také vydal amnestii na kastilské spojence francouzského krále žijící v emigraci ve Francii. Tato usnesení však Filip III. nakonec odmítl podepsat a znovu vyprovokoval válečný konflikt.⁵²

Kastilská královna Violante se i se svými vnuky uchýlila do Aragonu pod ochranu krále Pedra III. Filip III. znovu zmobilizoval vojsko. Nebezpečí nového válečného střetnutí v Kastilii zažehnal až nově zvolený papež Jan XXI. Ten pohrozil Filipu III. exkomunikací a vyzval ho k řešení situace diplomatickou cestou na jednání v Bayonu. Výsledky prvního jednání však byly neefektivní. Proto se uskutečnilo nové v Burdeos. To skončilo stejným neúspěchem jako první. Kartami nečekaně zamíchal Pedro III. s vidinou zisku části Navarry. Využil nestabilní situace k vyjednávání s Alfonsem a společně Filipu III. vyhlásili válku. Filip III. se zalekl vojenské přesily a přestal podporovat své příbuzné.⁵³

V roce 1280 se však Kastilie nacházela ve fatální ekonomické situaci. Alfons z obavy z francouzské intervence se snažil urovnat vztahy se svatopetrským stolcem i s Francií. Tím však rozdmýchal dosud poklidný vztah se synem Sanchem. Sancho v roce 1282 za podpory kastilské šlechty proti svému otci povstal. V dubnu došlo ke svolání sněmu do Valladolidu, kde vysoká šlechta a klérus sesadili Alfonse z trůnu a přiznali Sanchovi titul krále.⁵⁴ Alfonsovi zůstala z kastilských měst věrná pouze Sevilla. Alfonsovi nezbylo nic jiného než požádat o pomoc své bývalé rivaly,

52 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 74–80 an.

53 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 10–22 an.

54 Tamtéž.

Marínovce a Francouze. V Seville syna vydědil a za následníky určil děti Ferdinanda. V roce 1283 pokračovala občanská válka. Vzborná šlechta a města se znovu přidala na Alfonsovu stranu. V poslední závěti Alfons přiznal následnictví Alfonsovi de Cerda (syn Ferdinanda a Blanky).⁵⁵

Alfons zemřel roku 1284 a na kastilský trůn usedl jeho syn Sancho IV.⁵⁶

1.3.3. Alfons X., panovník Svaté říše římské?

Jak již bylo předesláno dříve, zapsal se Alfons X. do historie především svými nemalými ambicemi aspirovat na korunu krále Svaté říše římské.

Za Alfonsovými ambicemi na získání koruny Svaté říše římské stál patrně zájem o hohenštaufské dědictví v Itálii, které si mohl, jakožto vnuk Filipa Švábského, právně nárokovat. Navíc mu hrála do karet stávající situace po smrti Konráda IV. v roce 1254, posledního hohenštaufského krále, a úmrtí „popského“ krále Viléma Holandského v roce 1256, což pro říši znamenalo skoro desetileté období interregna.⁵⁷ Po smrti Konráda IV. měl převzít následnictví jeho syn Konradin, ovšem toho nikdy německé země neuznaly za krále. Pro jeho nezletilost se stal regentem Manfred Hohenštaufský. Manfreda pak po falešné zprávě o úmrtí Konradina korunovali v Palermu roku 1258 za krále Sicílie.⁵⁸

Ještě před smrtí Viléma Holandského papež Alexandr IV. přiznal Alfonsovi nárok na držbu Švábska.⁵⁹ Jeho budoucí záměry ovlivnilo bezesporu i dění v Pise. Pisa byla baštou Hohenštaufů. V Sorii v březnu 1256 Pisánští přislíbili Alfonsovi

55 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 10–22 an.

56 Tamtéž.

57 RAPP, F.: *c. d.*, s. 183–184 an.

58 KLEINHENZ, Ch.: *c. d.*, s. 675 an.

59 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 75.

pomoc v záměru stát se panovníkem Svaté říše římské a vypravili na jeho podporu na německé území poselstvo v čele s diplomatem Garcíou Pérezem disponujícím téměř pohádkovým bohatstvím. Téhož roku přijelo do Segovie i poselstvo z Marseilles uznat Alfonse římským králem.⁶⁰

Nárok na korunu si však nečinil sám. O trůn se přihlásil i Richard Cornwallský, bratr anglického krále Jindřicha, též s velkým majetkovým potenciálem. Tak začalo kupčení s hlasy. Podporu ve volbách Richardu Cornwallskému slíbili falckrabí rýnský, arcibiskup mohučský a kolínský. Díky diplomatickým schopnostem Garcíi Péreze se na stranu Alfonse postavil vévoda saský, markrabě braniborský a arcibiskup trevírský. Jako jediný z kurfiřtů si udržel nezávislost český král.⁶¹

Říšský volební sněm byl svolán do Frankfurtu na leden roku 1257. Zde zvolili Richarda Cornwallského králem arcibiskup kolínský, arcibiskup mohučský, falckrabí rýnský a král český. O pár týdnů později proběhla nová volba. Alfonse X. zvolili králem ve Frankfurtu 1. dubna 1257 arcibiskup trevírský, markrabí braniborský a vévoda saský.⁶² Tato volba proběhla za přítomnosti zástupců z Francie, Čech, Uher, Aragonu, Navarry a Portugalska. Říšští vyslanci sdělili výsledek před kastilskými kortesy 15. srpna a tři dny nato přijal Alfons říšskou hodnost a zavázal se nechat se korunovat v Německu. S touto volbou se však nesmířil jeho rival a 17. května 1257 se nechal svými přívrženci korunovat, což dalo podnět k rozpoutání války mezi oběma znepřátelenými tábory.⁶³

Alfonsova pozice však postupně začala oslabovat. Navíc papež Alexandr IV.

60 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 75–76 an.

61 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 16–18 an.

62 RAPP, F.: *c. d.*, s. 183 an.

63 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 16–18 an.

s kolegiem kardinálů, poté co definitivně přestalo hrozit zvolení welfského panovníka, začal sympatizovat s Alfonsových rivalem Richardem Cornwallským. Když koncem roku 1257 dorazilo kastilské poselstvo do Říma, aby papež potvrdil volbu Alfonse, Alexandr IV. ji neschválil. Stejně tak se choval i v případě Richarda Cornwallského. Navíc nemůžeme upřít Richardu Cornwallskému jeho prozřetelnost ve snaze získat podporu německých měst na rozdíl od pasivity kastilského monarchy. Dokonce ani Pisa nezůstala Alfonsovi loajální a podřídila své zájmy zájmu papežskému.⁶⁴

V takto nejisté pozici roku 1259 svolal Alfons kortesy do Toleda, kde jim sdělil svůj úmysl nechat se korunovat v Římě císařem. Když se o tom dozvěděl papež, okamžitě poslal vyslance San Jorge se znepokojující zprávou. Papež v ní vyzval Alfonse X. k rezignaci a otevřeně deklaroval podporu Richardu Cornwallskému na trůn. Alfons vyslal do Říma poselstvo, jež vyžadovalo papežovu neutralitu v říšských záležitostech. Ten ji přiznal, ovšem 29. srpna 1261 byl již svatopetrský stolec obsazen Urbanem IV. Nový papež v této otázce až příliš lavíroval. Navíc se Alfons více zabíral situací v severní Africe, místo aby řešil říšské problémy. Tak postupně ztratil skoro všechny své bývalé příznivce.⁶⁵

Smrtí Urbana IV. a nástupem Klimenta IV. v roce 1264 na papežský stolec se všechny Alfonsovy naděje rozpadly. Ten se antipatií vůči kastilskému monarchovi netajil. Ve snaze udržet politickou rovnováhu v Itálii udělil papež investituru Neapolského království a Sicílie Karlovi z Anjou.⁶⁶ Tím se Karel stal nejmocnějším panovníkem v Itálii a jeho pozice ještě posílila smrtí Klimenta IV. v listopadu roku

64 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 16–18 an.

65 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 75–76 an.

66 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 16–18 an.

1268, po jehož úmrtí zůstal svatopetrský stolec neobsazen po celých 21 měsících.⁶⁷

Alfons tak mohl využít italských hohenštaufských měst, která se nemohla smířit se vzrůstající mocí Karla z Anjou na Apeninském poloostrově, a založil s nimi alianci. Tím se Alfonsova pozice opět posílila minimálně v Itálii, kde kastilského krále považovali za osvoboditele. Aliance se v roce 1271 rozrostla v konfederaci, do níž se angažovali například Vilém z Montferratu, Savojsťi, města Pavia, Parma aj. Vilém z Montferratu zahájil vítězné tažení proti Karlovi z Anjou. Post papeže ovšem získal 1. září 1271 zarytý nepřítel kastilského monarchy Řehoř XI. V dubnu, o rok později, zemřel Richard Cornwallský.⁶⁸

Papež odmítl uznat Alfonse králem Svaté říše římské a uvrhl do klatby všechny účastníky tažení proti držiteli papežského léna Království obojí Sicílie, Karlovi z Anjou, což zapříčinilo rozpad aliance. Alfons znepokojený situací znovu poslal své vyslance do Říma, aby papež uznal jeho práva. Papež se nechal slyšet, že jeho požadavek nemá právní opodstatnění a snažil se za pomoci intrik přesvědčit o tom i Alfonsovu ženu Violante. Znechucený Alfons konečně podřídil kastilské zájmy zájmům říšským a soustředil všechny své síly do ozbrojeného konfliktu směřovaného do Itálie. K tomuto účelu se pokusil obnovit alianci. Papež svolal koncil do Lyonu na duben roku 1273. Zde mělo dojít konečnému řešení vrtkavé situace.⁶⁹

Když se Alfons počal chystat do Lyonu, zastihla ho zpráva, že 29. září kurfiřti zvolili za krále Svaté říše římské Rudolfa Habsburského.⁷⁰

67 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 16–18 an.

68 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 75–76 an.

69 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 16–18 an.

70 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 75 an.

1.4. Dílo Alfonse X.

Již panovníkovo španělské přízvisko „El Sabio“⁷¹ nám napovídá, že Alfons musel být na svou dobu velmi vzdělaným panovníkem.

Jeho dílo nepochybně odráží vysokou úroveň vzdělanosti hlavních kastilských kulturních středisek jako Palencia či Salamanca. V Palencii totiž již na počátku XIII. století došlo z podnětu kastilského krále Alfonse VIII. k založení první křesťanské univerzity na Pyrenejském poloostrově.⁷² Není však jisté, kdo tento plán pak zrealizoval. Spekuluje se o Donu Rodrigovi, biskupu z Osmy a donu Tello Tellez de Meneses, biskupu palencijském. O vysoké úrovni vzdělání na univerzitě svědčí doklady prokazující zde přítomnost univerzitních Mistrů přizvaných z Boloně a z Paříže, aby tu přednášeli. Na univerzitě se vyučovala teologie a sedm svobodných umění. Založení univerzity v Palencii se tak stalo hlavním impulsem pro zbudování univerzity v Salamance v roce 1218 Alfonsem IX., králem Leónu, s cílem omezit odchod mladých intelektuálů z Leónu do Palencie.⁷³ V roce 1254 vydal Alfons X. královskou listinu upravující systém financování univerzity a formálně etabloující existenci jedenácti kateder. Nejdůležitějším dokumentem se stala bula papeže Alexandra IV. *Dignum arbitramur* z roku 1255.⁷⁴ Téhož roku vystavil papež další listinu přiznávající univerzitě právo na vlastní pečeť, což mimo jiné znamenalo i formální uznání univerzity svatopetrským stolcem.⁷⁵

71 V překladu: moudrý, učený.

72 Přesné datum založení univerzity v Palencii není známo. Předpokládá se, že to bylo v letech 1208–1212.

73 GOROSTERRATZU, J.: *c. d.*, s. 51–52 an.

74 Ta přisuzovala titulům uděleným na univerzitě univerzální platnost s výjimkou Paříže a Boloně (toto omezení bylo zrušeno v roce 1333).

75 Dpto. de Sistemas. Fundación General de la Universidad de Salamanca: *Reseña Histórica de la Universidad de Salamanca*. In: http://centenario.usal.es/index.php?option=com_content&view=article&id=21&Itemid=144&lang=es. [cit. 24. 12. 2012].

Není důležité, která z děl Alfons skutečně sám vytvořil. Za mnohem důležitější fakt se považuje, že jemu přisuzovaná díla byla sepsána z jeho podnětu a na jejich sepsání osobně dohlížel. Nejdůležitější překladatelské dílny realizující tento záměr se nacházely v Toledu, Seville a Murcii. Nejvýznamnější z nich byla a je ta toledská.⁷⁶ Pod pojmem toledská překladatelská škola, jež se stala hlavním kulturním fenoménem XII. a XIII. století, se rozumí skupina učenců mající za cíl zprostředkovat Evropě díla arabských a klasických řeckých učenců. Toledská překladatelská škola prošla během těchto dvou století dvěma významnými etapami. Ta první se pojí s osobností toledského arcibiskupa Dona Raimunda. Ten nechal ve XII. století přeložit především filosofická díla klasických řeckých a arabských autorů do latiny, čímž vzkřísil aristotelismus a neoplatonismus. Druhou fázi inicioval Alfons X. Z jeho impulsu se začala překládat díla zabývající se astrologií, astronomií, matematikou etc. poprvé v historii do španělštiny.⁷⁷

Z důvodu velkého rozsahu a obsahové rozmanitosti jeho děl se jeví téměř nemožné určit ta nejvýznamnější. Proto tvorba bude tematicky členěna po odstavcích (historiografie, právní teorie, poezie). Díla zabývající se astronomií, astrologií a okultními vědami se zmíní později. Alfons X. se prostřednictvím svých děl snažil nemalou měrou vytvořit oficiální ideologii legitimizující jeho právní postavení, a to především v dílech historiografických. Alfons X. tak významně zasáhl do vývoje historiografie povýšením této disciplíny na úroveň sedmi svobodných umění. V praxi to znamenalo založení historiografické dílny v Toledu.⁷⁸ Ta se z panovnickovy

76 FREILE, Fernando Galván: *La producción de manuscritos iluminados en la Edad Media y su vinculación a las monarquías hispanas*. Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte, 13, 2001, č. 13, s. 41.

77 Universidad de Castilla – La Mancha: *Historia de la Escuela de Traductores de Toledo*. In: <http://www.uclm.es/escueladetraductores/historia/>. [cit. 24. 11. 2012].

78 FERNÁNDEZ – ORDÓÑEZ, Inés: *Las Estorias de Alfonso El Sabio*. Dicienda: Cuadernos de filología hispánica, 11, 1993, s. 383.

iniciativy zasloužila o sepsání děl *Estoria de España* a *Grande e General Estoria* přinášející jisté novum do tehdejší podoby historiografie. Především se v dílech klade velký důraz na genealogii. Za další specifikum se považuje příliš subjektivní pohled autora na dějiny. Tato první kastilská díla komplexních národních dějin bezvýhradně sloužila panovníkovým zájmům.⁷⁹

Snad nejvíce kontroverzních reakcí vyvolalo vydání nových zákoníků. Alfons X. za svého života promulgoval tři: *Fuero Real*, *Espéculo* a *Las siete partidas*. Těmito legislativními díly zmodernizoval starý legislativní řád lokálního charakteru založeného na tradicích. Alfonsovy nové zákoníky kopírovaly římské kanonické právo již dávno uplatňované na území Itálie, Francie etc. Nový jednotný právní řád vytvářel panovníkovi justiční monopol nad svým regiem, konec zvykového práva, či přímé jmenování soudců monarchou. Kastilský král tak uvedl do pohybu nový typ monarchie, kde král je „dočasným zástupcem Krista na Zemi a také hlavou, duší a srdcem království“, jak trefně ukazuje tato citace z *Fuero real*.⁸⁰

Ideologický podtext Alfonsovy politiky se objevuje i v dílech, u nichž by to málokdo čekal. Poetické dílo náboženského charakteru *Cántigas de Santa María* nám podává obraz ideálního středověkého panovníka. Není náhodou, že tato charakteristika přesně kopíruje vlastnosti Alfonse X. Avšak nejen křesťanským vládcům přisuzuje dobré vladařské vlastnosti. Často se objevují básně, jež líčí obrat maurského panovníka k víře. Většinou i oni jsou silně věřící a vzdělaní lidé mající úctu i k Panně Marii. To dokazuje následující citát z písně č. 165 líčící obrat maurského panovníka k dobrému po zázraku,⁸¹ kdy se před ním objeví nebeské

79 FERNÁNDEZ – ORDÓÑEZ, I.: *c. d.*, s. 383 an.

80 JIMÉNEZ, M. G.: *c. d.*, s. 79–80 an.

81 ALARCÓN, J. (ed.): *c. d.*, s. 273–274 an.

vojsko vedené Pannou Marií. „O soldan diss' ao mouro: «Eno Alcoran achey que Santa Maria virgen foi sempr'; e pois estosey, guerra per nulla maneira con ela non fillarey, e daqui me torno logo, e fas tange-lo tabal“.⁸² Dílem také legitimizuje své svrchované postavení kastilského krále. Na základě legend považuje Pannu Marii za svou ochránkyni.⁸³

Bylo by chybou neuvést také kompendium shrnující význam a obsah stolních her, dodnes používané *Libro de los juegos, acedrex, dados e tablas*.

1.5. Ekonomická situace

Království Kastilie–Leónu zažilo ve XIII. století celkový ekonomický rozkvět, a to především díky reconquistě, která zpřístupnila Kastilcům úrodnou půdu. Tím se mnohonásobně zvýšila produkce potravin, což úzce souvisí i s prudkým demografickým nárůstem.⁸⁴

Díky velkému přírůstku obyvatel se mnohonásobně zvýšila poptávka po řemeslných a zemědělských produktech. To mělo za následek zvýšení počtu obchodníků a řemeslníků v městech, což se vždy pokládá za spolehlivého ukazatele vzestupu prosperity. Citelným problémem sledovaného období se zdá být i naprostá absence koordinace ekonomického života ze strany panovníků. Ekonomickému potenciálu země rozhodně nepřidalo ani vynakládání obrovských finančních i materiálních prostředků k vedení válek. Na zemědělské půdě se většinou pěstovaly obilniny.⁸⁵ Bohužel nemáme žádné informace o tom, jakému významu se z hlediska

82 V překladu: I řekl vládce jinému Maurovi: „Našel jsem v Koránu, že Panna Maria byla vždy pannou. A protože to vím, nikdy s ní nebudu bojovat. Odtud se vrátím, zabubnuj k ústupu.“ Jakmile to dořekl, okamžitě ustoupil. ALARCÓN, J. (ed.): *c. d.*, s. 273–274 an.

83 GREGORIO, D.: *c. d.*, s. 61–76 an.

84 BLANCO, F. A. a kol: *c. d.*, s. 321–325 an.

85 Tamtéž.

exportu tato komodita těšila. Zato prameny hovoří o rozvinutém pastevectví oficiálně podporovaném panovníky. Zájmy pastevců hájila instituce s názvem „La Mesta“. Sám Alfons X. této instituci během svého života udělil mnohá privilegia.⁸⁶

Co se týče řemeslné výroby je nezpochybnitelné, že ve XIII. století Kastilie zažila obrovský rozkvět přímo související s demografickým nárůstem. Společně s tím se zlepšila i životní úroveň. Řemeslná výroba měla spíše lokální charakter a většinou byla omezena existencí cechů, ale rozvíjel se i mezinárodní obchod. Důležitými exportními artikly doby se tak staly tepané šperky, boty, kožešiny, nábytek, koření, tkaniny etc. Kastilie i tak spíše přijímala import ze zahraničí. Nejvýznamnější obchodníci se zpravidla nerekrutovali z řad Kastilců, nýbrž spíše ze skupin Židů, mudéjarů a obecně cizinců. Rozvoj domácího obchodu nepochybně brzdily celní poplatky nejen mezi jednotlivými královstvími na Pyrenejském poloostrově, ale i mezi regiony či městy uvnitř nich.⁸⁷

Role Alfonse X. v otázce rozvoje obchodu je velmi důležitá. Cizincům, Židům a mudéjarům přiznal mnohá privilegia. Ta vedla ke zlepšení ekonomické situace v Kastilii. I cizinci se těšili králově náklonnosti. Alfons X. například upravil podmínky obchodu s Janovany, Pisánskými a Francouzi usídlenými v Kastilii. Také udělil mnohým významným městům jako Sevilla, Cuenca, Cáceres či Toledo privilegia pořádat trhy. Nejdůležitější trhy se konaly v Medina del Campo.⁸⁸

Alfons X. též inicioval nejdůležitější měnovou reformu své doby. Jeho zásluhou se začalo s ražbou zlatých mincí s názvem „doblas“ a stříbrných „maravedís blancos“.⁸⁹

86 BLANCO, F. A. a kol: *c. d.*, s. 321–325 an.

87 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 10–22 an.

88 Tamtéž, s. 208–212 an.

89 Tamtéž.

1.6. Sociální aspekty kastilské společnosti XIII. století

Ve XIII. století dochází k významné transformaci kastilské společnosti. Tyto změny se vyznačují takřka úplným vymizením obyvatelstva v otrockém či nevolném postavení.

Nejvýhodnější pozici na společenském žebříčku si i nadále udržela vyšší šlechta a církevní představitelé. Privilegovanou pozici šlechty během prvních století reconquisty podporovali vládnoucí monarchové. Tak její ekonomický a vojenský potenciál vzrostl do té míry, že ve XIII. století začala ohrožovat i postavení samotného panovníka. Monarcha druhé poloviny XIII. století již šlechtu nechránil. Spíše se snažil omezit její moc zaváděním centralistické politiky a vysoké úřady svěřoval i lidem ze středních vrstev. Za Alfonse X. se mezi šlechtou počala prosazovat primogenitura. V průběhu XIII. století se příliš nezměnil život ani zvyky této privilegované skupiny. Pořád se jednalo o „venkovskou šlechtu“ žijící v bezpečí svého opevněného hradu, neustále se angažující do lokálních válečných konfliktů. S tím souvisí i rytířská morálka či rozvoj heraldiky.⁹⁰

V tomto století se značně zlepšilo postavení městského obyvatelstva zažívající velký ekonomický růst. S rostoucí ekonomickou prosperitou souvisí i zisk jistého politického vlivu uvnitř měst. Je však potřeba rozlišovat mezi městským patricijátem rekrutujícím se z nižší šlechty (lékaři, advokáti, atd.) a těmi, co svou ekonomickou pozici získali díky obchodu či řemeslu. Příslušníci první skupiny se těšili mnohým privilegiím, jako například neplacení daní či výjimce v případě vojenské povinnosti.⁹¹ V Kastilii žili i lidé vesnického původu, jejichž emancipace

90 BLANCO, F. A. a kol: *c. d.*, s. 321–325 an.

91 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 184–190 an.

na feudálních pánech nebyla úplná.⁹²

Společenský kolorit Kastilie XIII. století dobarvovali mudéjarové, Židé a konvertité. Z okraje společnosti je zvedl jak Ferdinand III. tak Alfons X., jelikož si dobře uvědomovali ekonomický potenciál těchto skupin obyvatelstva. Zákony upravující právní postavení Židů se jevily v některých ohledech velmi tvrdé, ovšem ne pokud se týkaly využití ekonomického potenciálu této menšiny. Sice museli platit vysoké daně, ale to výměnou za částečnou osobní svobodu. Nemohli například uzavírat sňatky s křesťany nebo svědčit u soudu. Ve městech žili v uzavřených komunitách ve svých čtvrtích. Za Alfonse X. měli mezi zmíněnými menšinami nejvýhodnější postavení Židé. Za jeho vlády došlo k přidělování půdy na území dobytém za reconquisty ve prospěch této skupiny. Také jim uznal nárok na vyznávání vlastního kultu.⁹³

Ve Valladolidu 23. ledna 1258 dokonce donutil zadlužené křesťany pod hrozbou vězení vrátit dluhy židovským věřitelům.⁹⁴

1.7. Náboženská situace v Kastilii XIII. století

V kastilské společnosti se katolická církev těšila nebývalé úctě. Využívala privilegií světských panovníků, která jim byla svěřena.

Církev se svou přesně definovanou hierarchií tvořila nezávislou složku kastilské společnosti. Během XIII. století notně stoupl počet církevních představitelů.⁹⁵ Církevní představitelé světského kléru se mohli společně věnovat jak

92 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 184–190 an.

93 BLANCO, F. A. a kol: *c. d.*, s. 321–325 an.

94 Tamtéž.

95 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 184 an.

duchovnímu životu, tak i různým jiným činnostem jako řemeslu či obchodu. Představitelé kléru chránila královská imunita. Osvobodila je od placení všelijakých poplatků, ale výměnou za tato privilegia museli obsazovat funkce v rámci poradních orgánů. Ve XIII. století neprobíhaly v otázce organizace, hierarchie a funkcí žádné násilné změny. Pouze se musely na dobytých muslimských územích vytyčit hranice diecézí. Alfons X. dal podnět k obnovení diecézí v Badajozu a Cartageně. Kliment IV. svou bulou založil diecézi v Cádizu. Během XIII. století se církev v Kastilii těšila obecné prosperitě postavené na velkorysých královských donacích. Toto bohatství se stalo trnem v oku příslušníkům kortes, kteří v církvi viděli příčinu všech finančních problémů země. Nejdůležitější synody v Kastilii ve XIII. století se uskutečnily ve Valladolidu (1228) a v Leónu (1267, 1288).⁹⁶

Významnou součástí středověkého života tvořily poutě na svatá místa. A na území Kastilie-Leónu se nacházelo jedno z nejnavštěvovanějších poutních míst středověku, Santiago de Compostela. Náboženský život v Kastilii dokonce ani nenarušovali žádných heretici, jako ve většině ostatních evropských zemí. Na začátku XIII. století byla zaznamenána přítomnost jen malé skupinky albigenských na území Leónu.⁹⁷

Největší boj vedli církevní představitelé jen s pověřivostí související s přežíváním některých pohanských zvyklostí.⁹⁸

96 GARCÍA, P. L.: *c. d.*, s. 184–190 an.

97 Tamtéž.

98 Tamtéž.

2. Vliv planet na severní znamení zodiaku

2.1. Astronomie a astrologie v díle Alfonse X.

Král Alfons X. se neprojevoval pouze jako výjimečný básník, teoretik práva nebo historik. Tento kastilský monarcha se také bohatě vyznamenal v oblasti přírodních věd, především v astronomii či astrologii.

Na začátek se jeví jako důležité definovat význam slova astronomie a astrologie, byť se tyto dva pojmy staly během středověku takřka synonymy. Podle nejslavnějšího astronoma starověku, Ptolemaia, se astronomie považuje za vědu zabývající se vesmírnými tělesy, které jsou neustále determinovány pohybem Slunce, Měsíce, hvězd, jejich vzájemným působením jak ve vztahu k sobě, tak i k planetě Zemi. Pojem astrologie zase vychází z pozorování těchto vesmírných těles, jenž mají díky svým přirozeným vlastnostem působit na dění na Zemi. Astronomie se tedy dnes dá považovat za vědeckou disciplínu v pravém slova smyslu, kdežto astrologie platí za pseudovědu lavírující na hranici mezi astronomií a okultismem, což neznamená, že by jí učenci ve středověku přisuzovali menší vědeckou důležitost. Po celý středověk se astrologie pokládala za vědní obor srovnatelný například s matematikou.⁹⁹

I přes existenci zdánlivě tak jasných definic, ve středověku, a tedy i v díle Alfonse X., se význam astronomie a astrologie často zaměňuje.¹⁰⁰ To třeba platí,

⁹⁹ FERNÁNDEZ, L. F.: *c. d.*, s. 30–31 an.

¹⁰⁰ RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 92–93 an.

když uvážíme příklad nejznámějšího díla tohoto charakteru s původním názvem *Libros del saber de Astrología* odpovídající dle zmíněných definic spíše požadavkům astronomie. Ke jmenovanému rozsáhlému dílu toledské překladatelské školy se přihlíží jako k astronomickému, neboť obsahuje informace o polohách jednotlivých hvězd souhvězdí tzv. osmé sféry, o podobě dobových nástrojů využívaných k pozorování vesmírných těles a jejich využití. Také zde nalezneme třeba *Alfonsínské tabulky*.¹⁰¹ Však také na konci XIX. století editor spis přejmenoval na *Libros del saber de Astronomía*.¹⁰² Právě *Alfonsínské tabulky*, dílo obsahující výsledky pozorování nebeských těles královskými pověřenci Jehudou ben Moše a Isaacem ben Sidem v letech 1263–1272, mají pro rozvoj astronomie nebývalý význam.¹⁰³ Až do XVII. století, kdy byl přijat heliocentrický systém, se tyto tabulky ulehčující výpočty potřebné k určení pozice jednotlivých planet a Slunce s ohledem na výchozí geografický bod staly nezbytnou pomůckou každého astronoma. Pomocí nich se také určovaly vzdálenosti mezi nebeskými tělesy, zatmění či konstelace.¹⁰⁴

Tyto astronomické poznatky pak sloužily k využití v oblasti astrologie. Právě astrologie zažila na dvoře Alfonse X. velký rozkvět. O tom svědčí značný počet přeložených děl tohoto charakteru. Snad za nejznámější takovéto dílo můžeme považovat *Picatrix. El fin del sabio y el mejor de los dos medios para avanzar*. V rámci *Picatrixu*, díla astromagického charakteru nejen svou strukturou,¹⁰⁵ ale i svým obsahem, se dozvídáme o výrobě talismanů či o magických formulích nutných k jejich výrobě.¹⁰⁶ Avšak hovoří se tu také o různých teoriích,

101 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): c. d., s. 92–93 an.

102 FERNÁNDEZ, L. F.: c. d., s. 30–31 an.

103 Zajímavé je, že tyto tabulky jsou aplikovatelné na jakýkoliv tehdy známý typ kalendáře (křesťanský solární, muslimský měsíční...).

104 FERNÁNDEZ, L. F.: c. d., s. 32–35 an.

105 Například první ze čtyř pojednání je logicky členěno na sedm kapitol. Sedm kapitol má symbolizovat existenci sedmi známých planet.

106 VILLEGAS, M. (ed.): c. d., s. 3–4 an.

a to od těch nejznámějších jako například Platónova nauka o idejích až po ty méně známé jako magie Kurdů, Nabatejců či Etiopanů.¹⁰⁷ Úryvky z *Picatrixu* se objevují i v jiném díle, dosud needitovaném torzu uloženém ve vatikánské knihovně *Libro de astromagia* známém i pod jménem *Tratado de astrología y magia*.¹⁰⁸ Zde se rovněž objevují i informace důležité k sestavení horoskopů, o polohách Měsíce a jeho působení na dění na Zemi. Také zde nalezneme modlitby k planetám. *Tratado de astrología y magia* však není jediným dílem zabývajícím se horoskopy a věštěním budoucností. Tuto problematiku řeší i dvě další díla, a to *Libro de las cruces* a *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*. *Libro de las cruces* nám poskytuje návod k sestavování horoskopů. Obsahuje velké množství konstelací za účelem předvídání budoucnosti. Člověk pak na základě zmíněné knihy mohl zjistit informace od těch budoucích nejdůležitějších životních kroků (svatba, úmrtí) až po ty, řekněme, poněkud komické (zdražování chleba).¹⁰⁹

Všechna výše zmíněná díla vychází z klasické řecké tradice reprezentované Ptolemaiem, Aristotelem, Hermem či Theodosiem a z indické tradice.¹¹⁰ Obě tyto větve se od IX. století dále rozvíjí společně v muslimském kulturním okruhu. Zásadní význam pro rozvoj muslimské vědy od XII. století mělo město Toledo, jež se stalo centrem překladů textů z arabštiny a hebrejštiny do latiny a za Alfonse X. i do španělštiny. Astronomové Alfonse X. tak mohli uplatnit své vědecké znalosti vycházející ze starověké a východní tradice, které se dostaly na Pyrenejský poloostrov díky textům z Al Andalus a potažmo také iniciovat novou etapu tvoření nových děl s úplně novým vědeckým přínosem.¹¹¹

107 VILLEGAS, M. (ed.): *c. d.*, s. 3–4 an.

108 AVILÉS, A. G.: *c. d.*, s. 13–16 an.

109 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): *c. d.*, s. 91 an.

110 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 92 an.

111 FERNÁNDEZ, L. F.: *c. d.*, s. 31 an.

Autorství těchto knih se pak přisuzuje osobě Alfonse X. Jedná se spíše o čestné autorství. Díla se nemohou považovat za čistě jeho, neboť se prokázalo a vlastně to nikdy nebylo zastíráno, že na tvorbě děl se podílelo mnoho jiných učenců různých národností a vyznání. Největší panovníkův přínos spočíval v organizaci, podpoře a kontrole textů. Dle shodného názoru autorů edice *Libros del saber de astronomía* se sám král Alfonso měl na zredigování textů osobně podílet. Jejich přesvědčení však vychází z teorie stojící na velmi chatrných základech.¹¹² Úvod *Libro de la ochava espera* nás totiž informuje o překontrolování celého textu díla samotným králem. Ovšem už se tu neuvádí, zda se kontrola týkala obsahu nebo jazyka.¹¹³ Nicméně vezmeme-li v úvahu jeho mnohdy velmi sebevědomé výroky¹¹⁴ týkající se znalostí z astronomie či vykreslení rysů panovníkovy osobnosti v jiných dobových dílech snad nikoho by jeho přímá participace na sepsání textů nepřekvapila.

V dílech pak nalezneme informace o arabských autorech. Často se tu citují Albohazen, Albucasis, Al Zarkálí zvaný Arzachel, Aben-Moat, Albumasar, Abenragel a další. Na samotných překladech se podílel i vysoký počet křesťanských učenců, z nichž by kromě samotného panovníka bylo chybou nezmínit Mistra D. Guillena Arremona Gaspa, Mistra Juana de Mesina, Mistra D. Fernanda de Toledo či duchovního Garcíu Pereze. Za hlavní reprezentanty židovské menšiny podílející se na tvorbě astronomických a astrologických textů pak můžeme považovat Samuela Leví, rabína z Toleda, rabína Isaaca ben Sida, Jehudu ben Moše či D. Abrahena.¹¹⁵

112 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 92 an.

113 PÉREZ, Francisco: *Alfonso X El Sabio. Biografía literaria*. In: http://www.cervantesvirtual.com/bib/bib_autor/alfonsoelsabio/pcuartonivelc25d.html?conten=autor. [cit. 31. 03. 2013].

114 Viz název kapitoly 2.2.

115 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 92 an.

Každý středověký astrolog však musel pojmut i základy z jiných disciplín, především z alchymie. Například při vyrábění talismanů či průběhu magických rituálů hrála velkou roli i znalost nerostů a jejich vlastností. K tomu nechal Alfons X. sepsat dílo s názvem *Lapidario*.

2.2. „Si Dios me hubiese consultado sobre el sistema del universo, le habría dado unas cuantas ideas“ (Alfons X.)¹¹⁶

K pochopení následující kapitoly již plně se zaobírající astrologickým vlivem planet na severní znamení zodiaku v díle Alfonse X. je nezbytné pojmut alespoň základy středověkých kosmologických představ.

Kterýkoliv čtenář musí při četbě Alfonsových děl vzít na vědomí úzké sepětí astronomie s tehdejšími náboženskými představami. Každé dílo, byť obsahuje popis magických rituálů a magických formulí, jejichž pouhá četba by se v pozdější době stala dobrým důvodem pro zadržení dotyčného inkvizicí, se píše ve jménu Božím. Tak i kontroverzní astromagické dílo *Picatrix*, kde se autor v mnoha případech nezdráhá použít k magickému rituálu s cílem odstranit svého nepřítele třeba i lidskou krev, začíná slovy: „En el nombre de Dios, clemente y misericordioso“.¹¹⁷

Astronomie Alfonse X. reprezentovaná dílem *Libros del saber de astronomía* počítá s existencí osmi sfér nebí obklopující planetu Zemi. To vše stvořil Bůh:

116 V překladu: Kdyby se mnou Bůh konzultoval vesmírný systém, byl bych mu přispěl několika nápady. TAMBUTTI, Romilio – MUÑOZ, Hector: *Introducción a la física y química*. Ciudad de México 2005, s. 68.

117 V překladu: Ve jménu laskavého a milosrdného Boha. VILLEGAS, M. (ed.): c. d., s. 3 an.

„Nuestro Sennor Dios quando creó todas las cosas segun es uerdad. et que todas las leyes se aquerden. creó primeramiente los cielos et los nobles espíritos que son en ellos que an nombre ángeles. Et segun el acordamiento de todos los sábios que en este saber fablaron son los cielos ocho.“¹¹⁸ Nad nimi, v deváté sféře, již není žádná hvězda. Tato poslední sféra se nazývá „cielo raso“.¹¹⁹ Jako největší ze všech a nejbliž Bohu pak ovlivňuje Boží mocí pohyb v ostatních sférách.¹²⁰ *Libro del saber de astronomía* se přiklání k názoru, že právě tato sféra slouží za příbytek Boha. Zdůvodňuje to následujícími argumenty: „Et este es Dios que non a comiencio ni fin. et fizo todas las cosas. et non fué fecho. Et que mueue et non es mouido. et el que uee et non es uisto. et el que da uertud. et non la rescibe. Et por esso debe saber todo ome entendudo que uee el cielo noueno. que es llamada la su casa. et es lleno dela su uertud et ell la da á los otros.“¹²¹

Při studiu znamení zodiaku se neobejdeme bez znalosti osmé sféry, neboť právě tam se dle středověkých představ souhvězdí zvěrokruhu spolu s dalšími (Malý vůz, Velký vůz, Had, atd.) nalézají. Dle *Libros del saber de astronomía* se pokládá osmá sféra za tu nejvznešenější z důvodu velké blízkosti k Bohu. Moc, kterou osmá sféra přijímá od Boha, se pak právě tady rozděluje do ostatních sfér. Osmá sféra platí za sféru hvězd. Hvězdy se rozlišují podle velikosti na velké, malé a střední.¹²² V hvězdné hierarchii stojí nejvýše právě hvězdy znamení

118 V překladu: Náš Pán Bůh když stvořil všechny věci, což je pravda a všechny zákony se na tom shodují. Jako první stvořil nebe a vznešené netělesné bytosti, které se jmenují andělé. A podle shody všech učenců tohoto vědění, kteří se tím zabývali, je nebi osm. RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 10 an.

119 V překladu: širé nebe.

120 Astronomie počítá s existencí geocentrického systému. *Libro del saber de Astronomía* pak využívá ptolemaiovského modelu vesmíru.

121 V překladu: A tento Bůh, který nemá počátek ani konec a stvořil všechny věci a sám nebyl stvořen, a který hýbe a sám není pohybován a ten, který vidí a není viděn a ten, který dává sílu a sám ji nepřijímá. A proto musí vědět každý učenec, jenž vidí deváté nebe, že je to Jeho příbytek a je plný Jeho ctnosti a On ji předává ostatním. RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 11 an.

122 Tamtéž.

zvěrokruhu. Považují se za ty nejvznešenější a nejmocnější.¹²³

Dalších sedm sfér se vyhrazuje planetám.¹²⁴ Také se řadí podle hierarchie a každá má svůj znak. Sedmá sféra náleží Saturnu, šestá Jupiteru, pátá Marsu, čtvrtá Slunci, třetí Venuši, druhá Merkuru a první z nich Měsíci. Pak už následuje pouze planeta Země, střed vesmíru.¹²⁵

K vypracovávání horoskopů astrologové potřebovali znát pozice jednotlivých hvězd a planet a vzájemné vzdálenosti mezi nimi. K tomu jim sloužily rozličné pomůcky, například „alcora“, též nazývaná „armilární sféra“.¹²⁶ Pod tím se rozumí model glóbu vesmíru dle tehdejších výše uvedených představ. Jeho součástí tedy byl zodiakální kruh rozdělený na dvanáct částí po 30°. Znamení se od sebe oddělují obručemi. Tam, kde se všechny kříží, se nalézají póly zodiaku. Rovníkový kruh, jenž se setkává s horoskopickým v počátku znamení Berana a znamení Váhy, se dělí na tři sta šedesát stejných částí. Ty se popisují čísly od jedné do tří set šedesáti. Nad tím se nachází „polední kruh“ ve tvaru prstence s trnem uprostřed upevňujícím všechny ostatní součástky. Tím se umožňuje vzájemný pohyb. Trn směřující k severu pak ještě protíná jižní a severní pól modelu planety Země. Tento kruh se též rozděluje na 360 stejných částí. Ty se pak dělí na čtyři části, přičemž každá se popisuje čísly od jedné do devadesáti. Kruh horizontu o totožných 360 dílcích se připevňuje k podstavci vesmírného glóbu. Na přístroji se také zobrazovalo čtyřicet osm figur osmé sféry podle jejich polohy, velikosti, délky a šířky.¹²⁷ Velice často se využívalo i různých druhů astrolábů (plochý astroláb...).

123 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 11 an.

124 Středověká astronomie počítá mezi planety i Slunce a Měsíc.

125 VILLEGAS, M. (ed.): *c. d.*, s. 63–66 an.

126 Viz příloha č.1.

127 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 169–170 an.

Ty se neuplatnily pouze na poli astronomie, především našly širšího využití v oblasti mořeplavby.

2.3. Severní znamení zodiaku s ohledem na astrologický vliv planet

Jak se můžeme dočíst dříve, souhvězdí znamení zodiaku leží v osmé sféře. Podle středověkých představ se všech dvanáct znamení zodiaku nachází v kruhu.

Zodiakální kruh v *El libro de las cruces* se po třiceti stupních dělí na dvanáct „domů“, jimiž prochází dvanáct souhvězdí znamení zodiaku a planety. Přitom každému domu se přiděluje jedno ze souhvězdí. Každý dům, stejně tak jako každé znamení a každá planeta, vykazuje jiné specifické vlastnosti. Když k tomu připočítáme relativní pozice domů, znamení a planet, jistě si uvědomíme, za jakým účelem se sestavovaly nejrůznější astronomické nástroje.¹²⁸ První dům je zároveň ascendentem.¹²⁹ Učenci ve starověku pak měli přiřknout začátek horoskopického roku dni jarní rovnodennosti, kdy Slunce vstupuje do znamení Berana. Podle nich se znamení pak třídí podle čtyř ročních období.¹³⁰ Také se mohou klasifikovat podle polohy na severní a jižní znamení.¹³¹ Nás zajímají ta severní, tedy znamení Berana, Býka, Blíženců, Raka, Lva a Panny. První z nich, znamení Berana, začíná společně se začátkem jara. K severním znamením patří i letní znamení.¹³² Léto začíná,

128 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): *c. d.*, s. 87–88 an.

129 Ascendent je stupeň ekliptiky vycházející v určitém okamžiku na obzoru neboli východní průsečík ekliptiky s obzorem, klíčové místo horoskopu a začátek prvního domu.

130 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 5 an.

131 V *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* je uvedeno ještě mínění Tolomea, podle kterého se znamení Berana a Lva řadí k východním, znamení Raka k severním, znamení Panny a Býka k jižním a znamení Blíženců k západním znamením.

132 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 61 an.

když Slunce vstupuje do znamení Raka: „Et en ell estío. que es el mas caliente tiempo. faz la enflaquescer. et minguar mucho de su umidat. et de su uertud. et esto es quan el sol entra en cancro.“¹³³

Základní vlastnosti znamení se však neurčují jen podle náležitosti k severu či jihu. Středověcí myslitelé rozlišovali mnohem více faktorů. Tak se dvanáct znamení dle starověkého členění živlů dělí na ohnivá, pozemská, vzdušná a vodní. Některé z nich se pak řadí k lidem, zvířatům, obludám či k plazům. Znamení se vyznačují buď plodností nebo neplodností, mužskou nebo ženskou podstatou, obdařená štěstěnou či nešťastná.¹³⁴ Znamení se pak v *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* rozdělují podle čtyř chutí na slané, kyselé, sladké a hořké. Každé znamení má pak ještě své přirozené vlastnosti jako je teplo, zima, vlhkost, suchost, které se mění kvůli pohybu souhvězdí po kružnici.¹³⁵ *El libro de las cruces* přichází s teorií rozdělující znamení podle elementů s ohledem na národní příslušnost. Podle starověké teorie tedy mají význam pro Araby (západní) ohnivá znamení, pro barbary (východní) vzdušná znamení, pro Římany (západní) vodní znamení a pro Indy (východní). Podle tohoto modelu pak platí, že pokud se planety dostanou do konjunkce s ohnivým nebo vodním znamením, s nimiž se shodují, tato konstelace se považuje za příznivou pro západní národy a nepříznivou pro národy východní.¹³⁶

Velký význam se při určování horoskopů či věštění budoucnosti přisuzuje planetárnímu postavení. Podle *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*

133 V překladu: A v létě, což je nejteplejší období, Slunce vysiluje Zemi, pohlcuje její vlhkost, snižuje její moc a toto se děje, když Slunce vstupuje do znamení Raka. RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 61 an.

134 Mezi ženská znamení patří pozemní a vodní znamení. Ženská znamení jsou zároveň nešťastná znamení. Mezi mužská se řadí ohnivá a vzdušná znamení a zároveň jsou symbolem štěstí.

135 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 5 an.

136 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): *c. d.*, s. 91 an.

přirozené vlastnosti jednotlivých znamení zodiaku souhlasí s přirozenými vlastnostmi planet, ačkoliv se odlišují ve svých formách, vystupování a v počtu.¹³⁷ Každému domu, a tedy i znamení, panuje jemu určený vládce.¹³⁸ Další pojem často se objevující v astronomických dílech je exaltace, tedy zesílení astrologického účinku planety v určitém znamení zvířetníku. Za snad nejdůležitější planetu se považuje Slunce mající pozitivní vliv na všechna znamení, do kterých vstupuje.¹³⁹ Navíc znamení mohou znamenat štěstí a neštěstí úplně stejně jako planety dle *El libro de las cruces*. Když se setkají, zvětší se jejich působení. Naopak, jakmile se od sebe vzdálí, vliv se snižuje.¹⁴⁰ Důležitou roli pak v díle *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* hrají ještě „dekany“, tedy rozdělení zodiaku po deseti stupních. Nad každým dekanem bdí vždy nějaký vládce.¹⁴¹ Z toho vyplývá, že na každé znamení připadají tři dekany: „E estas fazes son partidas por las planetas segunt su ordenacion en los cielos...E estas fazes an naturas et figuras conuinientes a las naturas e a las figuras de sus sennores e otrosi son conuinientes con ellas en sus significaciones e en sus propiedades e en sus fechos.“¹⁴²

Na základě těchto znalostí pak učenci mohli začít sestavovat horoskop. Podle znamení na ascendentu, dne a místa narození se tedy předvídala budoucnost jedince.

137 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 5 an.

138 Vládce je planeta ovládající trvale podle pevného klíče určité znamení zvěrokruhu, dekan nebo astrologický dům, popř. určitou časovou jednotku. Vládce astrologického domu je vládce toho znamení, ve kterém má astrologický dům svůj počátek.

139 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 5 an.

140 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): *c. d.*, s. 113–114 an.

141 DOBIN, Joel C. Rabbi: *Kabalistická astrologie aneb Posvátná tradice židovských mudrců*. Praha 2003, s. 49.

142 V překladu: A tyto dekany jsou rozděleny mezi planety podle nebeského řádu. A tyto dekany mají přirozené vlastnosti a figury shodné s přirozenými vlastnostmi a figurami svých vládců. Kromě toho jsou s nimi shodné i co se významu, vlastností a skutků týče. HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 7 an.

2.3.1. Znamení Berana (Aries, Carnero, Al-hemel)¹⁴³

Do znamení Berana sestávajícího z osmnácti hvězd, přičemž pět z nich leží mimo základní formu, vstupuje Slunce v den jarní rovnodennosti.

Libros del saber de astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla nás informuje, že v rámci souhvězdí Berana se nachází hned několik důležitých hvězd sloužících jakožto zastávky Měsíce. Tyto dvě zastávky nesou jméno „Alnath“ a „Albotayn“.¹⁴⁴ Do Alnathu vstupuje Měsíc jako první v pořadí. Albotayn platí za druhou zastávku.¹⁴⁵ Beran náleží podle *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* do skupiny ohnivých znamení, což indikuje mužskou podstatu a zároveň i štěstí. Znamení Berana patří stejně jako jeho pozemský protějšek ke zvířecím znaméním s málo potomky. Ze čtyř chutí se Beranu přisuzuje hořkost.¹⁴⁶

Znamení Berana se považuje za velmi mocné, protože má na něj obrovský vliv exaltace Slunce. Také patří mezi znamení ohnivě povahy. Pro svou vážnost na nebesích se nazývá královské znamení: „Ca es signo real. porque en éll es el Sol su exaltación. et sin todo aquello es uno de los tres signos que son de fuego. et porque el sol es cuemo rey sobre todas las otras planetas et estrellas. por esto llaman a estos signos que deximos. en que es la dignidad et ondra reales.“¹⁴⁷ Zařazení Berana mezi ohnivá znamení v *El libro de las cruces* pak určuje jeho důležitost pro Araby. Beran vládne prvnímu domu, jenž symbolizuje život.¹⁴⁸

143 Viz příloha č. 2.

144 Měsíc má 28 zastávek.

145 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, 61 an.

146 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 6 an.

147 V překladu: Je to královské znamení, protože v něm je Slunce posiluje a krom toho je jedním ze tří ohnivých znamení. A protože je Slunce jako král nad všemi ostatními planetami a hvězdami, proto nazývají tato znamení, která jsme zmínili a která jsou výjimečná a vážená, znameními královskými. RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 61 an.

148 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): *c. d.*, s. 89 an.

Souhvězdí zodiaku, jak již bylo řečeno dříve, hýbou ostatními sférami a to směrem od východu na západ. A právě zde má Beran specifickou funkci, neboť s obličejem otočeným proti východu, jakožto první ze znamení, pomáhá všem ostatním. Figuru Berana *Libros del saber de astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla* zpodobňuje tak, jak ho známe. Pouze oproti tomu pozemskému má atypicky dlouhé zatočené rohy směrem nahoru a symbolicky hlavu pozdviženou, jakoby se chystal někoho zranit.¹⁴⁹

Dle tvrzení *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* Slunce vstupující do znamení Berana činí vládce krutými a snižuje moc menších pánů. Nese se ve znamení zlosti, špatných skutků, ale také vítězství. To Měsíc v Beranu má podobu mocného obávaného krále s velice přitažlivým vzhledem.¹⁵⁰ Saturn v prvním dekanu Berana má namalované oči, oholené vousy a značí krveprolití. Ve druhém zapaluje ohně, způsobuje války mezi lidmi a vzájemnou nesnášenlivost. Ve třetím škodí setbě, vytrhává stromy ze země a vysidluje osady. Zcela odlišnou podobu má v Beranu Jupiter, neboť ve všech jeho dekanech působí vznešeně, miluje neřesti, jídlo, blahobyt, oblečení a oholené tváře. Mars v prvním dekanu si libuje v podvodech, únosech a nade všemi se povyšuje. Ve druhém dekanu se Marse pro jeho bojovnou povahu všichni bojí. Zabíjí totiž bezmyšlenkovitě každého, kdo by se mu připlétl do cesty. I ve třetím dekanu Mars ztělesňuje strach. Zobrazuje se s oholenými tvářemi s taseným mečem v ruce. Venuše v celém Beranu vytváří atmosféru smutku, bolesti, chudoby a strachu. Merkur v Beranu se projevuje jako zabiják neustále vyvolávající hádky.¹⁵¹

149 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 62 an.

150 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 9–12 an.

151 Tamtéž, s. 12–17.

Třem dekanům znamení Berana pak vládou Mars, Slunce a Venuše. Mars zde poukazuje na svou sílu, odvahu, velikost, troufalost, velkou moc a bohatství. Druhý dekan pod taktovkou Slunce symbolizuje vznešenost a velké majetky. Venuše jako vládce třetího dekanu má ženskou podobu a ztělesňuje jemnost, mírnost, hravost či oholené tváře.¹⁵²

2.3.2. Znamení Býka (Tauro, Toro, Al-taur)¹⁵³

Souhvězdí Býka se nachází jako druhé v pořadí, do něhož vstupuje Slunce. Souhvězdí čítá čtyřicet tři hvězd a jedenáct z nich má své místo mimo formu.

Libros del saber de astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla přisuzuje souhvězdí hned dvě zastávky Měsíce. Třetí zastávka s názvem „Atoraya“ sestává ze čtyř hvězd a další zastávka je velice zářivá hvězda v jižnějším oku figury Býka pojmenovaná „Aldebaran“. Aldebaran rozhodně stojí za zmínku, neboť se spojuje vždy s narozením krále: „Et llámanla estrella real. porque si acaesce en la nascencia de alguno en ell grado dell ascendente ó de medio cielo. ó que sea en coúncion con el sol ó con la luna. demuestra que será rey si fuere de linaje de reyes ó de logar que le conuenga. ó si fuere de otro linage será más ondrado dellos.“¹⁵⁴ Znamení Býka vévodí druhému domu, domu blahobytu.¹⁵⁵ Býk vyznačující se podle *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* kyselostí, nízkou plodností,¹⁵⁶ na východě vlašností a na západě zimou se řadí k pozemským znamením ve formě zvířete,

152 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 7 an.

153 Viz příloha č. 3.

154 V překladu: A nazývají tuto hvězdu královskou, protože jestliže se narodí někdo v ní, když je na ascendentu nebo v nadiru (elevace) nebo je v konjunkci se Sluncem nebo Měsícem znamená to, že ten narozený, pokud bude členem královské dynastie nebo z jiného rodu, bude se těšit velkým počtám. RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 64 an.

155 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): *c. d.*, s. 89 an.

156 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 6 an.

tedy také k nešťastným znamením ženské podstaty.¹⁵⁷ Znamení Býka se v *Libros del saber de astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla* přisuzují vznešené vlastnosti, a to nejen proto, že jako druhý v pořadí s obličejem otočeným proti východu má pomáhat Beranovi a ostatním znamením hýbat dalšími nebeskými sférami, ale i pro velkou vážnost vládce svého domu, kterým je Venuše. Navíc figura býka s očima upřenýma k zemi, jako by ji chtěl rozrýt, symbolizuje velkou moc a sílu.¹⁵⁸

Vliv planet na znamení Býka i charakteristiku jednotlivých dekanů můžeme nalézt v *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*. Slunce v Býku vystupuje jako král válek, krveprolití, porážek, dobývání a vojenských družin. Luna ve spojení s Býkem vládne velkému a výnosnému panství. Miluje své poddané, města, blahobyt a neřesti. Saturn v prvním dekanu Býka působí zženštile, ve druhém a třetím má unavené tělo s ochablými končetinami. Jupiter v prvním dekanu Býka se nese ve znamení vzdělání, práva či psaní knih. Ve druhém a třetím se prezentuje jako hrbáč s ochablými údy a symbolizuje zlomení vazy, křivou páteř, špatnou kvalitu a zjevnou bídu. Mars si pak v prvním dekanu počíná nestydatě a žárlivě, když na svých cestách mezi bitvami hledá ženy, které by mohl znásilnit. Ve druhém dekanu se nechová lépe. Vždy tasí meč a zabíjí lidi. Ve třetím dekanu má sice ohyzdný obličej, ale také zázračné schopnosti. Zbožňuje veselí, zpěv a neřesti. Venuše v Býku demonstruje vznešenost či vysoký sociální statut. Merkur ve Venuši zase bujaré pitky, neřesti a zpěv.¹⁵⁹

Vládce prvního dekanu Býka je Merkur.¹⁶⁰ Ten vládne orbě, setbě, stavbě,

157 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 6 an.

158 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 64 an.

159 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 9–17 an.

160 Tamtéž, s. 7.

osidlování, vzdělávání, dělení půdy a geometrii. Druhému dekanu panuje Měsíc. Zdůrazňuje moc, vznešenost, důstojnost a je příznivcem kolonizace. Třetí dekan ovládaný Saturnem znamená ubohost, nevolnictví, zranění a méněcennost.¹⁶¹

2.3.3. Znamení Blíženců (Gemini, Gémini, Alahuamayn)¹⁶²

Pod třetím znamením v pořadí v rámci zvířetníkového kruhu se skrývá znamení Blíženců, jehož souhvězdí se dle *Libros del saber de Astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla* skládá z osmnácti hvězd umístěných uvnitř a sedmi mimo formu.

Souhvězdí obsahuje dvě zastávky Měsíce, „Alamia“ a „Adder-rayn“. Alamia se skládá ze dvou hvězd a patří za šestou zastávku v pořadí. Dvě hvězdy nacházející se každá na hlavě jedné z postav je sedmou zastávkou a jmenuje se Adder-rayn.¹⁶³ Blíženci s lidskou podobou se v *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* představují jako vzdušné znamení, což odkazuje na maskulinní šťastný vliv.¹⁶⁴ Vyznačují se neplodností, ale také sladkostí. Na východě se pak vyznačuje teplem a suchem, na západě chladem a vlhkostí. Znamení Blíženců se zdá být oproti jiným znamením velice specifické už jenom proto, že jeho figuru tvoří dvě ženské postavy. Navíc se považuje za atypické pro své běžně se neslučující se vlastnosti. Disponuje totiž zároveň záračnou mocí a vysokým rozumovým potenciálem. Blížence *Libros del saber de Astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla* zobrazuje jako dvě naprosto identické nahé a bosé ženy v chůzi (stejná velikost apod.)¹⁶⁵ ve zvláštním objetí,

161 HILTY, G. (ed.): c. d., s. 7 an.

162 Viz příloha č. 4.

163 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): c. d., s. 65 an.

164 HILTY, G. (ed.): c. d., s. 6 an.

165 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): c. d., s. 66 an.

kteřé více než objeť připomíná gestikulaci při rozhovoru. Díky těmto vlastnostem vznikl jejich název. Českým ekvivalentem latinského slova „geminis“ jsou totiž dvojčata. Merkur pak vládne jejich domu.¹⁶⁶ Blíženci ovládají třetí dům, dům sourozenců.¹⁶⁷

Slunce v Blížencích se v *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* prezentuje jako velice hubený král s malou mocí, jehož vede pouze jeho vůle. Měsíc ve znamení Blíženců trpí mnohými nedostatky. Má ochablé končetiny, zničené oblečení, strádá chudobou atd. Saturn v celém znamení Blíženců se utápí ve smutku, bolestech, nedostatku a úzkosti. To Jupiter v prvním dekanu Blíženců píše knihy, čte, učí se dobrým způsobům a filozofii. Ve druhém však syť Jupiter znásilňuje ženy, protože miluje chuť vítězství. Ve třetím jedná nestydatě, zrazuje a klame lidi. Mars v prvním a druhém dekanu Blíženců má podobu kavalíra, jezdcе se zbraní pověšenou u pasu. Ve druhém dekanu platí za chudého ničemu. Ovšem pomáhá všem chudým a postiženým lidem, když požádají Boha o pomoc. Venuše v Blížencích se nese ve znamení dobré nálady, zbožnosti a milosrdenství. Merkur v Blížencích se stylizuje do role válečníka dychtícího po boji.¹⁶⁸

Třem dekanům znamení vládnu Jupiter, Mars a Slunce. První dekan ovládaný Jupiterem prospívá psaní knih, počítání, nabývání vědomostí apod. Mars, vládce druhého dekanu, symbolizuje útlak, bídu a lehkomyšlnost. Slunce pak ve třetím dekanu znamená zapomnění, lhostejnost či výsměchu.¹⁶⁹

166 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 66 an.

167 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): *c. d.*, s. 90 an.

168 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 9–17 an.

169 Tamtéž, s. 7.

2.3.4. Znamení Raka (Cancer, Cancro, Alcaratan)¹⁷⁰

Slunce vstupuje do souhvězdí Raka sestávajícího ze třinácti hvězd, přičemž čtyři z nich se nacházejí mimo základní formu, jako do čtvrtého v pořadí.

Z hvězd souhvězdí Raka zaznamenaných v *Libros del saber de Astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla* s velkým významem by bylo chybou nezmínit hvězdu s názvem „Alnacra“, osmou zastávku Měsíce. Nachází se uvnitř figury Raka. Znamení se přisuzují zázračné schopnosti a velká moc.¹⁷¹ Rak dle *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* patří k vodním znamením, což poukazuje na ženskou podstatu znamení a zároveň i neštěstí. Na rozdíl od dnešní doby, kdy se krabi či raci řadí do třídy rakovců, středověcí astrologové je zařazovali mezi němé plazy. Rak se počítá mezi stálá, velice plodná znamení a na východě má vlastnost tepla a sucha, zatímco na západě zimy a vlhka.¹⁷²

Již samotný název souhvězdí může trochu klamat. Namísto, v našem prostředí dobře známého říčního koryše, raka, se toto souhvězdí v *Libros del saber de Astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla* zpodobňuje jako mořský koryš, tedy krab. A má to svůj symbolický důvod. Symbolická důležitost spočívá v kulatém tvaru jeho těla s krunýřem, šesti nohama a dvěma klepety. Jednotlivé části jeho těla se přirovnávají k lidským jak svým tvarem, tak funkcí. Každé části těla se pak přisuzuje ještě specifická barva (černé oči, černé, zelené a tmavě fialové končetiny atd.).¹⁷³ Zpodobnění kraba vykazuje i jinou zvláštnost, protože obsahuje ještě jeden obraz umístěný na břichu. „La otra que paresce en la luna quan es lena.

170 Viz příloha č. 5.

171 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 68 an.

172 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 6 an.

173 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 67–68 an.

que es daquela mesma fechura. ca uerá á y cabeza grande et redonda. con nariz gruessa et ancha. et la boca muy grande. et los oíos muy luengos“.¹⁷⁴ Nejen kvůli tomuto druhému obrazu shodujícímu se s vyobrazením Měsíce v úplňku, ale i pro stejné vlastnosti Měsíce a znamení Raka (zima a vlhkost) se považuje Měsíc za vládce znamení.¹⁷⁵ Zařazení Raka podle elementu k vodním znamením v *El libro de las cruces* určuje jeho vysoký význam pro Římany. Čtvrtý dům se nese ve znamení Raka.¹⁷⁶ Je symbolickým domem rodičovství, ukončení, setby, ukrytých věcí, rodného domu, příbuzných, posmrtného života, drahých kamenů, ženského elementu, stavitelské činnosti, ale také například vězení.¹⁷⁷

Když Slunce vstupuje do znamení Raka, podle *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* začíná období zpěvu, jásotu, čistoty, poezie a odloučení. Luna v Raku se podobá mocnému pánu značícímu čistotu, krásu a bázeň. Saturn ve spojení se všemi třemi dekany Raka má velice ošklivou tvář, ovšem zázračné vlastnosti. Planeta Mars v prvním dekanu vystupuje jako obávaný střelec vlastníci šelmy a jezdec s kuší. Ve druhém není hezký v obličejí, avšak disponuje zázračnými vlastnostmi. Ve třetím se stylizuje jak do role lovce užovek a jiných plazů, tak do role lékaře uzdravujícího pouhými slovy a podivnými medikamenty. Venuše v celém znamení Raka je nositelkou zábavy, jídla, pití, milovnící drahých kamenů, zkrášlování či odívání. Merkur v Raku se nese ve znamení bolesti, smutku a nedostatku prostředků.¹⁷⁸

Stejně jako všechny ostatní znamení i znamení Raka má tři dekany. Prvnímu

174 V překladu: Ten další se podobá vyobrazení za úplňku, protože má velkou a kulatou hlavu s tlustým a širokým nosem, velká ústa a velmi protáhlé oči. RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): c. d., s. 67 an.

175 Tamtéž.

176 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): c. d., s. 90–91 an.

177 HILTY, G. (ed.): c. d., s. 36–37 an.

178 Tamtéž, s. 9–17.

dekanu vládne planeta Venuše s velice pozitivním vlivem: „La primera faz de Cancer es de Venus e es conplida en su natura e es faz de locania e de seso e de aquellos que´s fazen bien querer a los omnes e sotileza e piedat.“¹⁷⁹ Druhý dekan ztělesňující snad všechny pozemské rozkoše se pojí s planetou Merkur. Měsíc panující třetímu dekanu znamení Raka se spojuje s lovem, pronásledováním uprchlíků, zbraněmi či překážkami.¹⁸⁰

2.3.5. Znamení Lva (Leo, Leon, Alaced)¹⁸¹

Znamení Lva nalezneme jako páté v pořadí. V souladu s tvrzením v *Libros del saber de Astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla* souhvězdí Lva obsahuje třicet pět hvězd, přičemž osm z nich leží mimo základní formu.

Lev se řadí v *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* k ohnivým mužským a šťastným znamením vyznačujících se silou, avšak také hořkostí a neplodností. Lev patří mezi obludy vydávající zvuky. Na východě platí znamení Lva za teplé a suché, kdežto na západě za studené a vlhké.¹⁸² O nadřazenosti Lva nad ostatními znameními svědčí už jenom přítomnost nejmocnější hvězdy celé osmé sféry, tzv. „Coracon de leon“¹⁸³ nebo také „Rey“,¹⁸⁴ jak se nazývá v *Libros del saber de Astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla*. Samotný název hvězdy pak vychází z přesvědčení o významném poselství hvězdy.¹⁸⁵ Coracon de leon totiž vždy stojí za narozením krále: „Demás en este signo a una estrella á que llaman coracon

179 V překladu: První dekan znamení Raka je Venuše a je dokonalá ve své přirozenosti a je dekanem svěřesti, rozumu a těch, kteří milují lidi, jemnosti a zbožnosti. HILTY, G. (ed.): c. d., s. 7 an.

180 Tamtéž.

181 Viz příloha č. 6.

182 HILTY, G. (ed.): c. d., s. 6 an.

183 V překladu: Lví srdce.

184 V překladu: Král.

185 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): c. d., s. 70 an.

de leon. que es la mas poderosa estrella que aya en todo el ochauo cielo. ca ella siempre muestra quando acaesce en nascencia de alguno. que conuiene que sea rey si fuere ome pora ello. Et por esto llaman á esta estrella rey. et al signo. signo real.¹⁸⁶ Za nejmocnější znamení se považuje také proto, že souhvězdí Lva vládne samotné Slunce. Nejen této hvězdě se přisuzuje velký vliv. Nezanedbatelnou roli hrají hvězdy tvořící zastávky Měsíce. „Altarf“ sloužící jako devátá zastávka Měsíce sestává ze dvou hvězd. Ta první se nachází uvnitř formy Lva, ale ta další leží jako druhá hvězda mimo formu znamení Raka. Desátá zastávka Měsíce se jmenuje „Aliabha“. Hvězda Aliabha má svoji pozici v nejsevernějším místě na krku figury Lva. Jedenáctou zastávku Měsíce tvoří dvě hvězdy. „Azabra“ umístěná na bedrech a „Acarfa“ nalézající se na konci lvího ocasu.¹⁸⁷ S ohledem na ohnivou podstatu znamení Lva, stěžejní význam má dle *El libro de las cruces* Lev pro Araby. Znamení Lva pak náleží pátý dům.¹⁸⁸ Ten znamená setbu, výnosy ze statků, dědictví, dárky, potěšení, posly, snížení ceny chleba, ale také třeba dobré vztahy se ženami, lásku, zkrášlování a věci s příjemnou vůní.¹⁸⁹

Slunce vstupující do znamení Lva se v *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* projevuje jako král demonstrující své zbraně, připravující své koně a jezdeckvo k porážce sousedních králů. Luna ve Lvu je vznešeným korunovaným králem, kterým ovšem jeho lid pohrdá. Saturn v každém dekanu Lva vypadá jinak. V prvním dekanu ukazuje svou odvahu, sílu a utrpení, ve druhém právo a lítost nad hříchy, kdežto ve třetím chudobu, strach a pohrdání.¹⁹⁰ Mars v prvním dekanu

186 V překladu: Navíc v tomto znamení je jedna hvězda, která se nazývá Lví srdce, což je nejmocnější hvězda, která se nachází v osmé sféře a vždy se ukazuje, když se narodí někdo, kdo by měl být králem. A proto je nazývána tato hvězda králem a znamení znamením královským. RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 70 an.

187 Tamtéž.

188 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): *c. d.*, s. 90–91 an.

189 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 42–43 an.

190 Tamtéž, s. 9–17 an.

Lva vystupuje jako mocný a obávaný střelec s kuší a mnoha zbraněmi symbolizujícími sílu, ve druhém a třetím převažuje smutek, obavy a bolest. Venuše v celém Lvu má ochablé části těla a je chudá. Merkur pak ve všech třech dekanech Lva platí za udatného rytíře, zabijáka vyznačujícího se silou. Miluje žoldnéře a bitvy.¹⁹¹

Tři dekany znamení Lva ovládají Saturn, Jupiter a Mars. Dekan Saturnu se vyznačuje krutostí, zlomyslností, ale i silou nebo odvahou. Jupiter vládne druhému dekanu, jako ztělesnění lidské hlouposti, strachu, bitev a porážek měst hlupáky: „La segunda faz de Leon es de Jupiter e es faz de varaias e de neciedat e de cuedados e uencimiento de los uiles por los necios e matancias e tirar espadas e batallas.“¹⁹² To třetí dekan, kterému panuje Mars, se jeví sympatičtěji. Symbolizuje lásku, společnost a naprostou absenci hádek.¹⁹³

Navíc symbolické zobrazení lva, jemuž i na Zemi podléhají všechna zvířata, dosazuje toto „královské znamení“ na nejvyšší místo v hierarchii zvířetníku.¹⁹⁴

2.3.6. Znamení Panny (Virgo, Virgo, Aladrech)¹⁹⁵

Šestou a poslední figurou s počtem třiceti dvou hvězd, přičemž šest z nich se nachází mimo formu, je souhvězdí Panny.

Znamení Panny patří podle klasifikace v díle *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* mezi pozemská znamení, což nám napovídá jeho zařazení

191 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 9–17 an.

192 V překladu: Druhý dekan znamení Lva náleží Jupiteru a je to dekan hádek, hlouposti, strachu, přemožení hlupáků ve městech, krveprolití, taseň mečů a bitev. Tamtéž, s. 7.

193 Tamtéž.

194 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 70 an.

195 Viz příloha č. 7.

mezi nešťastná ženská znamení. Panna též vystupuje jako jedno ze čtyř lidských znamení a vyznačuje se hořkostí a neplodností. Na východě se projevuje její přirozenost teplem a vlažností a na západě chladem a vlhkostí.¹⁹⁶ *Libros del saber de Astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla* nás informuje, že souhvězdí Panny disponuje zázračnou mocí, obzvláště ve spojení s planetou Merkur, jež vládne tomuto znamení. Merkur velkou měrou ovlivňuje chování znamení Panny: „Et por ende quien quisiere saber el fecho deste signo. et parar bien mientes en él. deue acatar ell estado de Mercurio. cuemo está en sí mesmo et con las otras planetas. et segun aquesto puede obrar en muchas maneras et marauillosas. daquellas que cobdician los omes et que solían obrar en los tiempos antiguos.“¹⁹⁷ Souhvězdí se zobrazuje jako panna s roztaženýma rukama a rozloženými křídly, jakoby chtěla létat. Nohy má bosé, avšak pokrčená kolena značí chůzi. Postava se halí do šatů přepásaných v pase. Figuře Panny dominuje hvězda nesoucí velký astrologický význam známá pod názvem „Acimec alaazeb“. Právě tato hvězda slouží jako čtrnáctá zastávka Měsíce a můžeme ji najít na levé dlani figury Panny. Patnáctá zastávka Měsíce zvaná „Algarf“ se pak skládá ze tří hvězd.¹⁹⁸ Panna je podle *Libro de las cruces* znamením šestého domu, domu nemoci.¹⁹⁹

Problematiku tří dekanů a vlivu planet na znamení Panny řeší *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*. Období, kdy Slunce vstupuje do znamení Panny, se nese ve znamení uspokojení, zpěvu, dobrého jídla a pití.²⁰⁰ Zato Luna ve znamení Panny působí smutek a obavy. Podoby Saturnu v souvislosti s Pannou

196 HILTY, G. (ed.): c. d., s. 6 an.

197 A proto, kdo by chtěl znát schopnosti tohoto znamení a zaměřit svou mysl na něj, musí pečlivě pozorovat Merkur, jak samotný, tak ve vztahu s ostatními planetami a podle toho pak může jednat mnoha zázračnými způsoby, po čemž lidé touží a jak to bývalo zvykem ve starověku. RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): c. d., s. 72 an.

198 Tamtéž.

199 SÁNCHEZ PÉREZ, J. A. (ed.): c. d., s. 90–91 an.

200 HILTY, G. (ed.): c. d., s. 9–17 an.

se jeví velice negativně. První dekan představuje bolest, ochablost částí těla, obavy či smutek. Druhý dekan poukazuje na věci, kterých člověk nikdy nedosáhne a třetí chudobu a žebrotu. Mars v prvním dekanu Panny se zpodobňuje s ošklivou tváří a vlastnostmi krutého chladnokrevného vraha, ve druhém a třetím se podobá starému podlému a chudému hrbáči. Venuše v celém znamení Panny zase trpí ochablostí částí těla, smutkem, chudobou a obavami. Proto doprovází chudé a postižené lidi. Merkur však v Panně vystupuje jako udatný střelec s kuší a vlastník mnoha zbraní, šelem, koní, jezdců, lidí a žoldnéřů.²⁰¹

Za vládce třech dekanů znamení Panny se považují Slunce, Venuše a Merkur. Slunce působí na první dekan velice pozitivně. Vládne setbě, orbě, shromažďování majetku či zapříčiňuje zlepšení živobytí. I Venuše v druhém dekanu působí nenásilně. Druhý dekan znamení Panny tak slibuje bohaté výdělky, hledání a následné zvětšování majetku apod. Třetí dekan ve znamení Merkuru se nese ve znamení stáří, slabosti a vysídlování osad: „La tercera faz de Virgo es de Mercurio e es faz de veiedad e de flaqueza e de perezas e de dannamiento de mienbros por flaqueza e de arrancar aruoles e de ermar los poblados.“²⁰²

201 HILTY, G. (ed.): *c. d.*, s. 9–17 an.

202 V překladu: Třetí dekan znamení Panny náleží Merkurovi a je to dekan stáří, slabosti, lenosti, ochabnutí končetin, vytahování stromů ze země a vysídlování osad. Tamtéž, s. 8.

3. Ohlas Alfonsova díla astronomicko-astrologického charakteru na našem území

Astronomové a astrologové tvořili nedílnou součást snad každého evropského středověkého panovnického dvora.

Dle dobových představ stejně jako Bůh ovlivňoval nebeské uspořádání, tak měl mít vliv i na hierarchické uspořádání společnosti. Podpora astronomie a astrologie na evropských dvorech křesťanských panovníků se tedy stala účelovou k zachování osobní prestiže panovníka.²⁰³ Výjimku netvořili ani čeští králové. Není tedy náhodou, že pražská astronomicko-astrologická tradice má své počátky právě na dvoře krále Přemysla Otakara II.²⁰⁴ Toho nepojil s Alfonsem X. Kastilským pouze společný prapředeek, král Svaté říše římské Filip Švábský.²⁰⁵ Oba museli ve stejném dobovém kontextu čelit složité politické situaci v Říši.²⁰⁶ Oba bratřenci měli vysoké panovnické ambice na říšský trůn. Jejich vztahy se nejvíce zintenzivnily poté, co se do čela Svaté říše římské dostal jejich protivník Rudolf I. Habsburský.²⁰⁷

Pravděpodobně díky úzkému svazku s kastilským monarchou začal Přemysl Otakar II. postupně prosazovat na svůj dvůr budování sbírky astronomických přístrojů a knihovny.²⁰⁸

203 Panovnické dvory nebyly jediným místem uplatnění astronomů a astrologů. Snad za ještě významnější činnost se považuje jejich působení na středověkých univerzitách, kde byla astronomie součástí quadrivia. Viz kapitola 3.2.

204 HADRAVOVÁ, A. – HADRAVA, P.: *c. d.*, s. 13–14 an.

205 Matka Přemysla Otakara II., Kunhuta, a matka Alfonse X., Alžběta Švábská, byly sestry.

206 Viz kapitola č. 1.

207 BAĎURA, Bohumil: *Los contactos entre el reino de Bohemia y España en la Edad Media*. In: BAĎURA, Bohumil: *Los países checos y España. Dos estudios de las relaciones checo-españolas*. Praha 2007, s. 17–20.

208 HADRAVOVÁ, A. – HADRAVA, P.: *c. d.*, s. 14 an.

3.1. Ohlas Alfonsova díla astronomicko-astrologického charakteru na našem území za Přemyslovců

Většinu spisů a nástrojů Přemysl Otakar II. zřejmě získal od samotného Alfonse X., který mu vděčil za podporu při říšské volbě. Jeho potomci za ním rozhodně na poli astronomie a astrologie nezaostávali. Kontakty mezi pražským a toledským dvorem zcela neustaly ani po Přemyslově a Alfonsově smrti. Snad největší zájem o přírodní vědy z přemyslovských panovníků na českém trůně projevil Václav II.²⁰⁹

O Václavově zájmu o astronomii a astrologii svědčí četné poznámky na rukopisných památkách knihovny Špitálu Mikuláše Kusánského v Bernkastelu-Kues vztahující se k českým i říšským dějinám kolem roku 1300.²¹⁰ Několik rukopisů a tři astronomické přístroje pocházející z pražské sbírky Václava II. totiž koupil pro svou sbírku v roce 1444 Mikuláš Kusánský. Dnes se nacházejí především v knihovně již zmíněného Špitálu Mikuláše Kusánského a některé byly nalezeny v Britském muzeu v Londýně. Rukopisy č. 207, č. 208 a část rukopisu č. 210 vznikly kolem roku 1300 na pražském královském dvoře. K sepsání londýnského rukopisu č. 3734 došlo ve druhé polovině XIII. století v Toledu, ale prokazatelně se užíval v pražském dvorském prostředí. Kolem roku 1300 byla sepsána v Toledu i druhá část Cus. rukopisu č. 210.²¹¹

Za nejvýznamnější text z těchto rukopisů se považuje spis arabského

209 HADRAVOVÁ, A. – HADRAVA, P.: *c. d.*, s. 14 an.

210 Konkrétně kodexy č. 207, č. 208 a č. 210.

211 BLÁHOVÁ, M.: *c. d.*, s. 25–26 an.

astrologa Abi-l-Rijála *De judiciis astrorum seu Liber completus*²¹² sepsaný na základě kastilské verze. Tu přeložili z arabštiny, z iniciativy krále Alfonse, v roce 1254 v Toledu Jehuda ben Moše a klerik Guillén Arremón Despa. Jeden z latinských překladů pak pořídil Alvara z Ovieda. Dále rukopis obsahuje katalog hvězd Al-Sufiho, *Liber de consuetudine et iudiciis astrorum* blíže neznámého autora Avenzra v latinském překladu Petra de Abano, *Flores, Liber conjunctionum* a *De revolutionibus annorum* Abu Mašára, *Liber de impressionibus aeris* Al Kindiho a v té době již překonané *Toledské tabulky* Az-Zargäliho.²¹³ Mladší složky kodexu Cus. 207 se již vyjadřují k prvním Lucemburkům na českém trůně.²¹⁴ O vyspělosti dobových astronomických nástrojů svědčí četné ryté kresby torqueta či hvězdného glóbu pocházející ze zmíněného období, které se v rámci výše uvedených rukopisů nalézají.²¹⁵

Komentované rukopisy nejenže dokazují přítomnost španělských astrologů na dvoře Václava II., ale dokonce poukazují na jejich vysoký společenský status, jenž se jim přisuzoval. Většinu důležitých kroků spojených s vládou krále, kupříkladu samotný korunovační akt, mu pak naplánovali dle výhodných konstelací právě španělští astronomové. Snad nejznámější z nich se jmenoval Alvara z Ovieda. Tento toledský astronom v Praze působil zřejmě v letech 1290–1311. On a další učenci přinesli z Toleda mnohé astronomické spisy a přístroje. Dokonce některé astronomické přístroje pak na základě obsahu astronomických spisů převezených do Prahy nechali zhotovit přímo v Praze.²¹⁶

212 Viz. *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*.

213 BLÁHOVÁ, M.: *c. d.*, s. 25–26 an.

214 KRÁSA, J.: *c. d.*, s. 38 an.

215 SVOBODA, S.: *c. d.*, s. 23–25 an.

216 BLÁHOVÁ, M.: *c. d.*, s. 25–26 an.

3.2. Ohlas Alfonsova díla astronomicko-astrologického charakteru na našem území za Lucemburků a husitského povstání

Ani Lucemburkové na českém trůně nezůstávali pozadu. Astrologové působili i na dvoře Jana Lucemburského a jeho potomků.

Především císař Karel IV. neponechal nic náhodě a veškeré důležité okamžiky své vlády si nechal naplánovat zkušenými astrology. Mohli bychom například uvést astrologické okolnosti vysvěcení a položení základního kamene Karlova mostu. Astrologové vybrali pro tento okamžik co nejvýhodnější konstelaci, a to s přesností na den, planetární hodinu i planetární minutu.²¹⁷ O přírodní vědy se však ještě ve větší míře zajímal i toliko českou historiografií opovrhovaný jeho syn, Václav IV. Velký bibliofil, Václav IV., vlastnil dokonce obrovskou sbírku astronomických nástrojů a knihovnu. Tu zdědil po svých předcích, ale během svého života ji rozšířil. Jeho zájem o přírodní vědy byl téměř srovnatelný se zájmem Rudolfa II.²¹⁸ Dobové prameny, které sepsal neznámý pražský duchovní z nepřátelského církevního tábora, jej v rukopisu IVC 17 uloženém v knihovně Univerzity Karlovy dokonce nazývají „consultor demonum“ pro jeho pozitivní vztah k alchymii a astrologii.²¹⁹ Na jeho dvoře našlo uplatnění hned několik významných astrologů i astronomů, z nichž dnes známe jen Teříška a Křišťana z Prachatic. Bohužel v důsledku husitské revoluce, kdy husité v roce 1421 tuto sbírku zničili,²²⁰ se z jeho sbírky dochovalo pouze osm

217 SVOBODA, S: *c. d.*, s. 48–49 an.

218 Tamtéž, s. 26.

219 BARTOŠ, František Michálek: *Předvečer husitské revoluce v osvětlení praž. duchovního*. Jihočeský sborník historický, 8, 1935, č. 2, s. 44–45.

220 HADRAVOVÁ, A. – HADRAVA, P.: *c. d.*, s. 18–19 an.

spisů. Mezi nimi zůstaly zachovány jen tři rukopisy astronomicko-astrologického charakteru. Jejich iluminace patří k vrcholu dvorské knižní malby.²²¹

Již první rukopis, *Tetrabiblos Claudia Ptolemaia*, se s vysokou pravděpodobností váže k osobnosti Alfonse X. Z králova podnětu totiž přeložil toto dílo nápadně se podobající rukopisu z Václavovy sbírky z arabského opisu do latiny Lombard'an Egidius de Tebaldis.²²² Zdá se tak pravděpodobné, že pramen opisu, který Václav IV. vlastnil, mohl být kastilského původu. Druhý rukopis, tzv. *Vídeňský sborník*, obsahuje *Alfonsínské tabulky* s výklady pařížského Mistra ze XIV. století Johanna de Lineriis a saského astronoma Johanna Danka. Existence *Alfonsínských tabulek* na dvoře Václava IV. snad nikoho nepřekvapí. Tyto tabulky bychom v komentované době našli ve sbírkách snad všech evropských panovníků. *Alfonsínské tabulky* Václava IV. vznikly mezi léty 1390–1400.²²³

Za nejvýznamnější část třetího dochovaného rukopisu, tzv. *Mnichovského sborníku*, se považuje ptolemaiovsko–sufitský atlas obsahově nepřímě čerpající ze starší předlohy nacházející se v cusanském kodexu 207. Ten vychází z ještě staršího atlasu, jenž se dostal na pražský dvůr zásluhou Alvara z Ovieda. Za další část *Mnichovského sborníku* spojenou s osobností Alfonse X. se pokládá Abú Ma'šarovo *Introductiorum*. Dle díla Josefa Kráasy se stejné ilustrace dekanů a paranatelonta objevují ve Vatikánském rukopise Vat. Reg. 1253 pocházejícím ze dvora Alfonse Kastilského. Patrně se však jedná o chybu autora. Komentovaný rukopis odpovídá spíše popisu Vat. Reg. 1283, což je již dříve komentované *Tratado de astrología y magia*.²²⁴ Podle něj se jednotlivé sféry řadí do kruhů

221 HADRAVOVÁ, A. – HADRAVA, P.: *c. d.*, s. 18–19 an.

222 KRÁSA, Josef: *c. d.*, s. 42 an.

223 Tamtéž, s. 18–19.

224 Tamtéž, s. 196–198.

kolem zodiakálního znamení ve středu.²²⁵

Nejen na dvoře českých panovníků se projevoval vysoký zájem o přírodní vědy, a tedy i o díla přisuzovaná Alfonsi X. Rozkvět astronomie a astrologie v českých zemích souvisel nepochybně se založením pražské univerzity v roce 1348 Karlem IV.²²⁶ Každý, kdo chtěl dosáhnout univerzitního vzdělání ve středověku, musel nejprve pojmout základy obecně uznávaných kosmologických představ, neboť astronomie patřila ke quadriviu. Dá se tedy říci, že každý, kdo absolvoval pražskou univerzitu, disponoval nemalými znalostmi z oblasti astronomie a astrologie, a tedy i z děl Alfonse X. Již koncem XIV. století vyšly z pražské univerzity významné vědecké osobnosti. Jen pro ilustraci, co se astronomie a astrologie týče, ve známost vstoupili například Mistr Havel a Mistr Jenek z Prahy. Pokud se hovoří o významných astronomech XV. století, nesmí se zapomenout na osobnost profesora astronomie na pražské univerzitě a také osobního lékaře Václava IV., Jana Šindela. Právě on se považuje za autora *Alfonsínských tabulek* přizpůsobených pražskému poledníku a sepsaných před rokem 1428. Nyní jsou uloženy v Praze v Národní knihovně.²²⁷

Ze sklonku XV. století patrně pochází i latinská verze *Picatrixu* nalezená v kodexu M 1 119 koncem 70. let XX. století ve Státní vědecké knihovně v Olomouci. Z výzkumu profesorky Hrabové vyplývá, že rukopis astromagické povahy vznikl s nejvyšší pravděpodobností v oblasti mezi řekami Labem a Vislou. Dokazují to symboly znázorňující vodu s volskou hlavou, nad níž spočívá květina²²⁸ a pod níž se nachází svislá čára, kterou protínají dvě paralelní čáry a zakončuje

225 KRÁSA, Josef: *c. d.*, s. 196.

226 HADRAVOVÁ, A – HADRAVA, P.: *c. d.*, s. 16–20 an.

227 ŠOLCOVÁ, A.: *c. d.*, s. 313–314 an.

228 HRABOVÁ, L.: *c. d.*, s. 137–145 an.

ji trojúhelník rozdělený na tři části. Ty se právě užívaly v různých dílnách na zpracování papíru na přelomu XV. a XVI. století ve zmíněné oblasti. V omezené míře se tedy tyto symboly používaly ve Slezsku. Konkrétně máme doloženy případy pocházející například z Vratislavi. Spekuluje se o osudech rukopisu v době, ještě než se dostal do olomoucké univerzitní knihovny, na jejímž základu se zformovala Vědecká knihovna. Podle většiny indicií nashromážděných profesorkou Hrabovou, olomouckou verzi *Picatrixu* zřejmě vlastnila rodina Posádovských. Jeden z členů rodiny Posádovských, Jan, zastával v roce 1534 funkci generálního hejtmána vévodství Krnova, Opole a Ratiboře. Na Moravě z této rodiny pak působil pouze Kašpar Posádovský. Ten dokonce udržoval vztahy s Janem z Pernštejna. Zemřel roku 1542 v Hranicích na Moravě.²²⁹

3.3. Oblas Alfonsova díla astronomicko-astrologického charakteru na našem území v raném novověku

Po neklidném XV. století husitské bouře, která zbrzdila rozvoj vědy a kultury u nás, vstoupily České země do nového kulturního a vědního kontextu.

Pražská univerzita postupně upadala a ztrácela na prestiži, neboť se zachovala pouze artistická fakulta. Za univerzitním vzděláním museli Češi do zahraničí.²³⁰ V Čechách se však začal rozvíjet vědecký život i mimo univerzitní půdu a podporovaly jej významné šlechtické rody (Rožmberkové, Žerotínové).

²²⁹ HRABOVÁ, L.: *c. d.*, s. 137–145 an.

²³⁰ HADRAVOVÁ, A. – HADRAVA, P.: *c. d.*, s. 23–28 an.

Stejně tak se postupně měnily i středověké kosmologické představy. Ovšem alfonsínská astrologie a astronomie v Čechách zůstala stále živá po celé XVI. století, včetně prostředí panovnického dvora Rudolfa II. O tom nepochybně svědčí další dvě verze *Picatrixu* z tohoto období. Obě se nacházejí v knihovně Národního muzea v Praze. První verze vznikla v roce 1542 a druhou verzi nechal pořídit sám Rudolf II. na přelomu XV. a XVI. století.²³¹ I v českých zemích bychom našli vědce, kteří se snažili překonat zastaralé alfonsínské názory a metody pozorování. Pořád však učenci znali podrobně tato díla a s nimi srovnávali výsledky svého nového bádání. Ještě Tycho de Brahe ve svých dopisech adresovaných Tadeáši Hájkovi z Hájku píše o své snaze zjistit rozdíly mezi alfonsínskými a Koperníkovými výpočty.²³²

S Tycho de Brahem zpočátku spolupracoval i Jan Kepler. Díky jeho přesnějším výpočtům mohl určit, že se planety nepohybují po oválech, nýbrž po elipsách. Na základě tohoto přesvědčení a výsledků svého pozorování vydal v Praze knihu *Rudolfínské tabulky*. Ty s konečnou platností nahradily dosud prosazované *Alfonsínské tabulky*.²³³

231 HRABOVÁ, L.: *c. d.*, s. 145 an.

232 HADRAVOVÁ, A. – HADRAVA, P.: *c. d.*, s. 23–28 an.

233 ŠÍMA, Z.: *c. d.*, s. 13–15 an.

Závěr

Práce si kladla za cíl zpracovat informace o fenoménu českou historiografií dosud takřka opomíjeném, a to rozkvětu astronomie a astrologie na dvoře kastilského krále Alfonse X., který se neodmyslitelně pojí s představou středověkých učenců o vysokém vlivu planet na znamení zodiaku a tedy i na samotné dění na Zemi.

Ovšem výzkum se měl zaměřit pouze na severní znamení. Interpretaci problematiky vlivu planet na severní zodiakální znamení na základě pramenného poznání se v práci věnovala druhá kapitola. Začátek této kapitoly postavený na kombinaci deduktivní a induktivní metody pak komentoval obsah a původ astrologicko-astronomických děl z Toleda a definoval základní kosmologické představy živé na dvoře panovníka Alfonse X. Tím bylo dosaženo nejen prohloubení stavu současného bádání na poli této problematiky, ale díky autentickým citacím vybraných z děl Alfonse X. mohl i neerudovaný čtenář lépe porozumět zkoumaným skutečnostem.

Popis jednotlivých severních znamení dostal prvotnímu záměru sestavení textu na základě výhradně pramenného poznání tří děl toledské překladatelské školy, a to *Libros del saber de astronomía del Rey Alfonso*, *El libro de las cruces* a *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*. Práce pak přinesla zcela nové informace o znázorňování jednotlivých znamení středověkými učenci, o významu přiřkládaném jednotlivým hvězdám v souhvězdí či o významu, jenž se se každému znamení v rámci zodiaku přiřkládal. Část textu se pak zabývala vlastnostmi spíše astrologického charakteru. Velký důraz se kladl na specifické chování všech tehdy známých planet a jednotlivých dekanů.

Již při formulování hlavního cíle se jevílo jako nezbytné vyřešení několika partikulárních problémů. Mezi ně se řadila i nutnost vysvětlit podmínky panující v Kastilii XIII. století. Dalším ze stanovených vedlejších cílů, a to ohlasu Alfonsova díla na našem území, se plně zaobírala poslední, v pořadí třetí kapitola. V souladu s výsledky historického bádání došlo ke zhodnocení dosavadního českého výzkumu týkajícího se ohlasu Alfonsových děl v Čechách za Přemyslovců, Lucemburků a v období raného novověku.

Byť došlo k selekci velice úzkého tématu, samotná problematika v plném rozsahu ani touto prací vyčerpána nebyla. Studii by bylo možné ještě doplnit o informace vlivu planet na severní znamení zvířetníku i z jiných Alfonsových děl. K tomu se přímo nabízí dílo *Lapidario* či *Tratado de astrología y magia*.

Seznam pramenů a literatury

Prameny:

- 1) ALARCÓN, Justo (ed.): *Cantigas de Santa María. Alfonso X. El Sabio (1221–1284)*. Revista Literaria Katharsis, 6, 2006, č. 5, s. 10–353.
- 2) HILTY, Gerold (ed.): *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*. Madrid 1954.
- 3) RICO Y SINOBAS, Don Manuel (ed.): *Libros del saber de Astronomía del rey D. Alfonso X de Castilla*. Madrid 1863.
- 4) SÁNCHEZ PÉREZ, José Augusto (ed.): *El libro de las cruces*. Isis, 14, 1930, č.1, s. 77–132.
- 5) VILLEGAS, Marcelino (ed.): *Picatrix. El fin del sabio y el mejor de los dos medios para avanzar*. Madrid 1982.

Literatura:

- 1) ARTERA, Antonio Ubieta a kol: *Dějiny Španělska*. Praha 1995.
- 2) BLANCO, Freijeiro Antonio a kol: *Historia de España*. 2.vyd. Madrid 1986.
- 3) DOBIN, Joel C. Rabbi: *Kabalistická astrologie aneb Posvátná tradice židovských mudrců*. Praha 2003.
- 4) GARCÍA, Pericot Luis: *Historia de España*. 2. díl. *La baja edad media*. 3.vyd., Barcelona 1935.
- 5) GOROSTERRATZU, Javier: *Don Rodrigo Jiménez de Rada, gran estadista, escritor y prelado: estudio documentado de su vida*. Pamplona 1925.
- 6) KLEINHENZ, Christopher: *Medieval Italy. An Encyclopedia*. 2.vyd. New York 2004.

- 7) KRÁSA, Josef: *Rukopisy Václava IV.* Praha 1971.
- 8) RAPP, Francis: *Svatá říše římská národa německého. Od Oty Velikého po Karla V.* Praha 2007.
- 9) SVOBODA, Svatopluk: *Praha astrologická.* Praha 1994.
- 10) ŠÍMA, Zdislav: *Astronomie a Klementinum.* Praha 2001.
- 11) TAMBUTTI, Romilio – MUÑOZ, Hector: *Introducción a la física y química.* Ciudad de México 2005.

Periodika a sborníky:

- 1) AVILÉS, Alejandro García: *Two astromagical manuscripts of Alfonso X.* *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, 49, 1996, s. 14–23.
- 2) BAĎURA, Bohumil: *Los contactos entre el reino de Bohemia y España en la Edad Media.* In: BAĎURA, Bohumil: *Los países checos y España. Dos estudios de las relaciones checo–españolas.* Praha 2007.
- 3) BARTOŠ, František Michálek: *Předvečer husitské revoluce v osvětlení praž. duchovního.* *Jihočeský sborník historický*, 8, 1935, č. 2, s. 42–49.
- 4) BLÁHOVÁ, Marie: *Toledská astronomie na dvoře Václava II.* In: PELIKÁN, Jan – SKŘIVAN, Aleš: *Pocta doctentu Vladimíru Nálevkovi.* *Acta universitatis carolinae. Philosophica et historica* 2, Praha 2001.
- 5) COEÑA DEL REAL, María Jesús: *El derrumbamiento del califato. Los reinos taifas y el sistema de las parias.* *Innovación y experiencias educativas*, 5, 2007, č. 50, s. 1–9.

- 6) FERNÁNDEZ, Laura Fernández.: *Las tablas astronómicas de Alfonso X El Sabio. Los ejemplares del Museo Naval de Madrid*. Anales de Historia del Arte, 15, 2005, č. 15, s. 29–50.
- 7) FERNÁNDEZ – ORDÓÑEZ, Inés: *Las Estorias de Alfonso El Sabio*. Dicienda: Cuadernos de filología hispánica, 11, 1993, s. 382–384.
- 8) FREILE, Fernando Galván: *La producción de manuscritos iluminados en la Edad Media y su vinculación a las monarquías hispanas*. Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte, 13, 2001, č. 13, s. 37–52.
- 9) GARCÍA, Rubio Luis: *Del latín al castellano en la cancillería de Alfonso El Sabio*. Glossae. Revista de historia del derecho europeo, 6, 1993–1994, č. 5, s. 225–241.
- 10) GREGORIO, Daniel: *Alfonso X de Castilla, o la sabiduría como herramienta del poder*. De arte: revista de historia del arte, 7, 2008, č. 7, s. 61–76.
- 11) HADRAVOVÁ, Alena – HADRAVA, Petr: *Středověká astronomie v Čechách*. In: HADRAVA, Petr a kol.: *Ondřejovská hvězdárna. Sborník o české a moravské astronomii uspořádaný ke 100. výročí Ondřejovské hvězdárny a 650. výročí Univerzity Karlovy*. Praha 1998.
- 12) HRABOVÁ, Libuše: *Un tratado astrológico del taller de Alfonso X. el Sabio encontrado en Olomouc*. Ibero-Americana Pragensia: anuario del Centro de Estudios Ibero-Americanos de la Universidad Carolina de Praga, 22, 1988, s. 137–145.
- 13) JIMÉNEZ, Manuel Gonzáles: *Fernando III el Santo y Alfonso X. el Sabio*. Boletín de la Real academia Sevillana de Buenas Letras: Minervae Beticae,

36, 2002, č. 30, s. 73–86.

- 14) ŠOLCOVÁ, Alena: Mistr Jan Šindel – pravděpodobný tvůrce matematického modelu pražského orloje. *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*, 54, 2009, č. 4, s. 307–317.

Internet:

- 1) Dpto. de Sistemas. Fundación General de la Universidad de Salamanca: *Reseña Histórica de la Universidad de Salamanca*. In: http://centenario.usal.es/index.php?option=com_content&view=article&id=21&Itemid=144&lang=es. [cit. 24. 12. 2012].
- 2) PÉREZ, Francisco: *Alfonso X El Sabio. Biografía literaria*. In: http://www.cervantesvirtual.com/bib/bib_autor/alfonsoelsabio/pcuartonivelc25d.html?conten=autor. [cit. 31. 03. 2013].
- 3) SIBLY, Ebenezer: „*Astrology*“ (1806). In: <http://www.fromoldbooks.org/Sibly-Astrology/pages/0965-Armillary-Sphere-original/1090x1392-q90.html>. [cit. 31. 03. 2013].
- 4) Universidad de Castilla-La Mancha: *Historia de la Escuela de Traductores de Toledo*. In: <http://www.uclm.es/escueladetraductores/historia/>. [cit. 24. 11. 2012].

Resumé

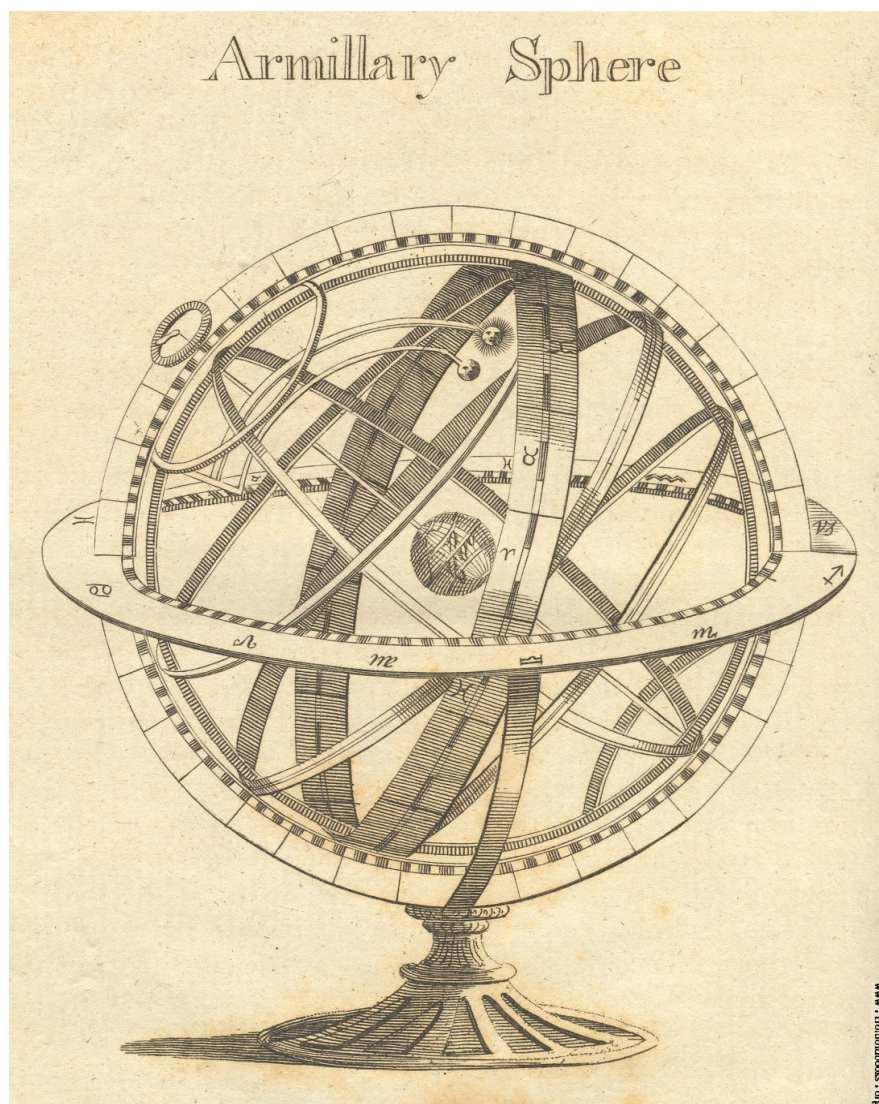
It is indisputable that our ancestors had the obsession of watching heaven already in the Middle Ages. What ideas they had about space, especially about north zodiac signs, we can discover by way of reading the astronomical texts written by king Alfonso X and by his school of translators founded in Toledo.

First of all we needed to investigate the political and social aspects of Castile in the 13th century under the rule of king Alfonso X to understand better the origin of such erudite texts. Alfonso was obviously an erudite person, so in 1252, when he succeeded to the throne, it was expected by all that there would be high achievement in foreign affairs. Nevertheless his foreign policy was disastrous. The second chapter has been reserved to the astronomical and astrological works written by Alfonso X and to the basic cosmological ideas promoted by his scientists. For writing the text describing each north zodiac sign three of his work have been chosen: *Libros del saber de astronomía del Rey Alfonso*, *El libro de las cruces* and *El libro conplido en los iudizios de las estrellas*. Thanks to the analisis of this works new information about the pictorial representation of the signs, about the importance attributed to individual stars and about the significance ascribed to the each north sign in the zodiac has been discovered. The part of the second chapter has been dedicated to the astrological characteristics.

Finally, the same emphasis has been placed on the reception of Alfonso's works on our territory under the rule of Premyslids, Luxembourgs, Jagiellonians and Habsburgs.

Přílohy

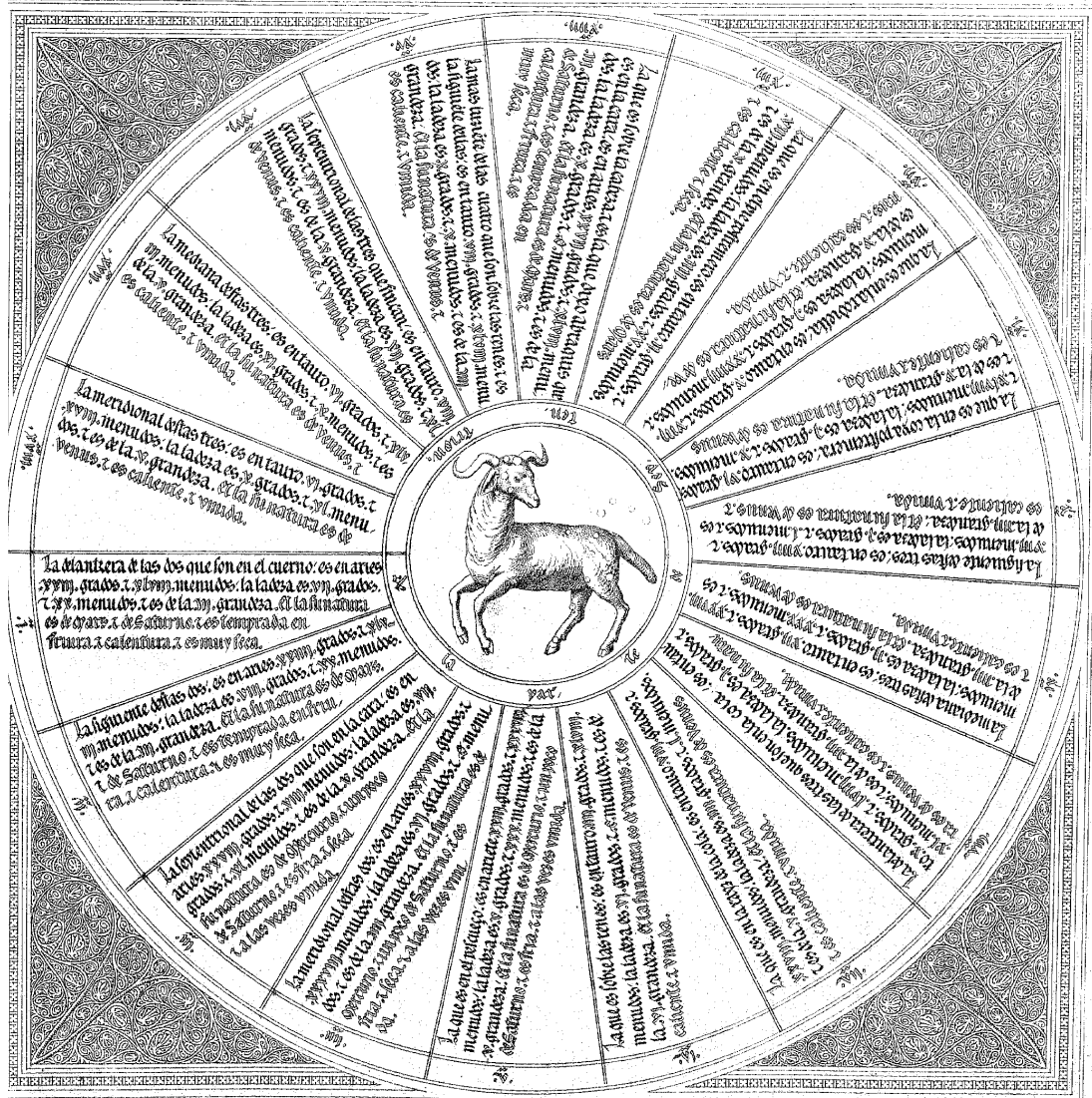
Příloha č. 1²³⁴

Armilární sféra

234 SIBLY, Ebenezer: „Astrology“ (1806). In: <http://www.fromoldbooks.org/Sibly-Astrology/pages/0965-Armillary-Sphere-original/1090x1392-q90.html>. [cit. 31. 03. 2013].

Rueda de las estrellas del signo de aries có enadimento de .xxvij. grados. 7 .viii. menudos sobre las del alma este en lógura. 7 có las planetas de cuya natura son. Et esta es la figura según parece en la esfera. 7 dizen en latin: aries. 7 en arabigo: alhamat.

Uma destas estrellas: son .xxvij. Et ay en la fiera grandes .vij. 7 en la órta .vij. en la gñta .vij. 7 en la fista .j. Et ay de las fuera de la forma .x. Et la primera de las en la .xxvij. cada desta rueda. Et la segunda en la .xv. Et la tercera en la .xvi. Et la quarta en la .xviii. Et la quinta en la .xviiii.

Znamení Berana v Libro del Saber de Astronomía del Rey Alfonso

„Kruh s hvězdami ve znamení Berana s polohou 17°8' dle Almagestu co se délky, planet a jejich přirozených vlastností týče. A toto je podoba znamení podle toho, jak vypadá ve sféře. A říkají jí v latině Aries a v arabštině Al-hemel.“²³⁶

<i>Hvězda</i>	<i>Poloha</i>	<i>Šířka</i>	<i>Velikost</i>	<i>Přirozenost</i>	<i>Vlastnosti</i>
I.	Beran 23°48'	7°20'	3	Mars, Saturn	Vlahost v zimě, sucho v létě
II.	Beran 24°43'	8°20'	3	Mars, Saturn	Vlahost v zimě, sucho v létě
III.	Beran 28°8'	7°40'	5	Merkur, Saturn	Chlad, sucho, občas vlhkost
IV.	Beran 28°38'	6°0'	4	Merkur, Saturn	Chlad, sucho, občas vlhkost
V	Beran 23°38'	5°30'	5	Merkur, Saturn	Chlad, sucho, občas vlhkost
VI.	Býk 4°48'	6°0'	6	Venuše	Teplo, vlhkost
VII.	Býk 8°28'	4°50'	5	Venuše	Teplo, vlhkost
VIII.	Býk 10°43'	50°40'	4	Venuše	Teplo, vlhkost
IX.	Býk 12°28'	2°30'	4	Venuše	Teplo, vlhkost
X.	Býku 14°8'	50°50'	4	Venuše	Teplo, vlhko
XI.	Býk 6°48'	50°10'	5	Venuše	Teplo, vlhko
XII.	Býk 5°8'	50°24'	5	Venuše	Teplo, vlhkost
XIII.	Býk 2°8'	4°15'	5	Mars	Teplo, sucho
XIV.	Beran 27°48'	10°0'	3	Mars, Saturn	Vlahost v

236 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 62 an.

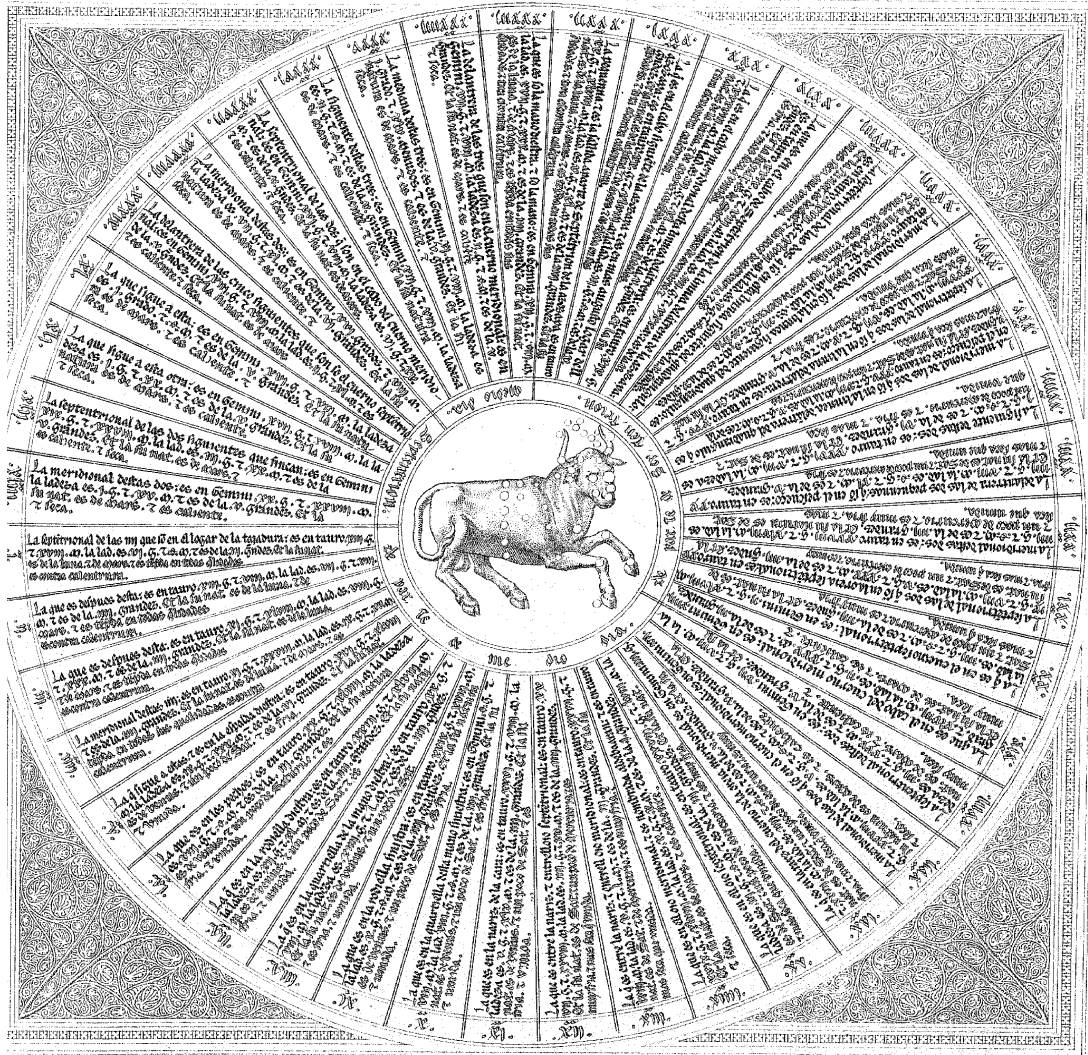
					zimě, sucho v létě
XV.	Býk 8°48'	10°0'	4	Venuše	Teplo, vlhkost
XVI.	Býk 8°28'	12°40'	5	Venuše	Teplo, vlhkost
XVII.	Býk 6°45'	11°10'	5	Venuše	Teplo, vlhkost
XVIII.	Býk 6°18'	10°40'	5	Venuše	Teplo, vlhkost

Hvězdy mimo formu–XIV., XV., XVI., XVII., XVIII.

Alnath–III., IV., V.

Albotayn–VII., VIII., IX.

ueda de las estrellas del signo de tauro có en adunado de .xxvij. grados. 7. y m. menudos sobre las del alma este en longura 7 có las planetas de cuya natura son : esta es la figura segúdo paresce en la esfera 7. presente en latin: taurus. 7. en arabigo: altauur.

una de las estrellas: son .xxvij. et ay de las en la meta grandes. 7. en la tercera .vij. en la quarta .xvij. en la quinta .xx. en la sexta .xxij. et ay fuera de la forma .xxij. et la .xxij. de las en la .xxvij. cada una rueda. et la segunda en la .xxvij. et la tercera en la .xxvij. et la quarta en la .xxvij. et la quinta en la .xxvij. et la sexta en la .xxvij. et la séptima en la .xxvij. et la octava en la .xxvij. et la novena en la .xxvij. et la décima en la .xxvij. et la onceava en la .xxvij. et la doceava en la .xxvij.

Znamení Býka v Libro del Saber de Astronomía del Rey Alfonso

„Kruh s hvězdami ve znamení Býka s polohou 17°8' dle Almagestu co se délky, planet a jejich přirozených vlastností týče. A toto je podoba znamení podle toho, jak vypadá ve sféře. A říkají jí v latině Taurus a v arabštině Altaur.“²³⁸

<i>Hvězda</i>	<i>Poloha</i>	<i>Šířka</i>	<i>Velikost</i>	<i>Přirozenost</i>	<i>Vlastnosti</i>
I.	Býk 13°18'	6°0'	3	Měsíc, Mars	Vlahost
II.	Býk 13°8'	7°8'	4	Měsíc, Mars	Vlahost
III.	Býk 11°48'	8°30'	4	Měsíc, Mars	Vlahost
IV.	Býk 6°28'	9°15'	4	Měsíc, Mars	Vlahost
V.	Býk 16°48'	9°25'	6	Venuše, Saturn	Chlad, vlhkost
VI.	Býk 20°48'	8°0'	3	Venuše, Saturn	Chlad, vlhkost
VII.	Býk 23°48'	12°40'	4	Venuše, Saturn	Chlad, vlhkost
VIII.	Býk 20°8'	14°50'	4	Venuše, Saturn	Chlad, vlhkost
IX.	Býk 29°18'	10°0'	4	Venuše, Saturn	Chlad, vlhkost
X.	Blíženci 0°8'	13°0'	4	Venuše, Saturn	Chlad, vlhkost
XI.	Býk 26°8'	5°45'	4	Venuše, Saturn	Chlad, vlhkost
XII.	Býk 27°28'	4°15'	4	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XIII.	Býk 27°58'	5°50'	3	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XIV.	Býk 29°48'	5°10'	1	Mars	Teplo, sucho
XV.	Býk 28°43'	3°0'	3	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti

238 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 64 an.

XVI.	Blíženci 4°18'	4°0'	5	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XVII.	Blíženci 7°28'	5°0'	5	Mars	Teplo, sucho
XVIII.	Blíženci 7°8'	3°30'	5	Mars	Teplo, sucho
XIX.	Blíženci 14°48'	2°30'	3	Mars	Teplo, sucho
XX.	Blíženci 2°48'	4°0'	4	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XXI.	Býk 29°8'	5°30'	4	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XXII.	Býk 28°48'	4°0'	4	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XXIII.	Býk 24°8'	0°40'	5	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XXIV.	Býk 26°8'	1°0'	6	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XXV.	Býk 25°8'	5°0'	5	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhka
XXVI.	Býk 25°28'	7°10'	5	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XXVII.	Býk 29°8'	3°0'	5	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XXVIII.	Býk 27°48'	5°0'	5	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XXIX.	Býk 29°8'	4°30'	5	Saturn, Merkur	Velký chlad, více sucha než vlhkosti
XXX.	Býk 19°38'	3°40'	5	Měsíc, Mars	Vlahost
XXXI.	Býk 20°48'	3°0'	5	Měsíc, Mars	Vlahost

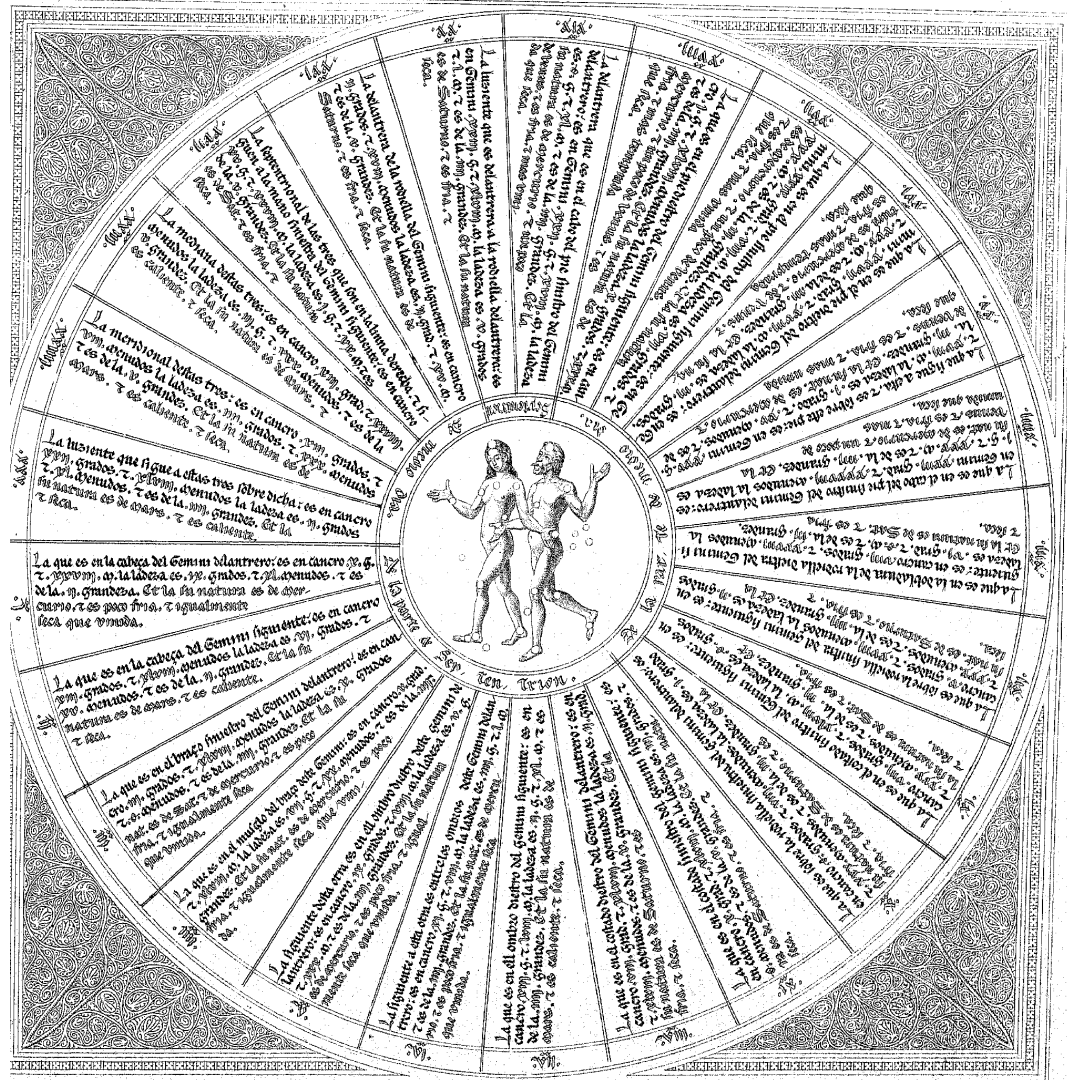
XXXII.	Býk 20°48'	5°40'	4	Měsíc, Mars	Vlahost
XXXIII.	Blíženci 12°8'	17°30'	4	Měsíc, Mars	Vlahost
XXXIV.	Blíženci 7°8'	2°0'	5	Mars	Teplo, sucho
XXXV.	Blíženci 11°8'	1°45'	5	Mars	Teplo, sucho
XXXVI.	Blíženci 13°8'	2°0'	5	Mars	Teplo, sucho
XXXVII.	Blíženci 16°8'	6°20'	5	Mars	Teplo, sucho
XXXVIII.	Blíženci 16°8'	7°40'	6	Mars	Teplo, sucho
XXXIX.	Blíženci 13°8'	2°40'	5	Mars	Teplo, sucho
XL.	Blíženci 16°8'	1°0'	5	Mars	Teplo, sucho
XLI.	Blíženci 17°18'	1°20'	5	Mars	Teplo, sucho
XLII.	Blíženci 19°28'	3°20'	5	Mars	Teplo, sucho
XLIII.	Blíženci 20°28'	1°15'	5	Mars	Teplo, sucho

**Hvězdy mimo formu—XXXIII., XXXIV., XXXV.,
XXXVI., XXXVII., XXXVIII., XXXIX., XL., XLI.,
XLII., XLIII.**

Aldebaran—XIV.

Atoraya—XXIX., XXX., XXXI., XXXII.

Queda de las estrellas del signo de Gemini con el nacimiento de 700 grados y 10 minutos sobre las del alma en el logueta y de las planetas de cuya natura son. Et la es la figura seguida parecida en la esfera y dizenle en latín: Gemini y en arabigo: alta hua mayn altause.

ma estas estrellas son 700 y ay de las en la segunda grande 70 y en la tercera 70 y en la quarta 70 y en la quinta 70 y ay de las fuera de la forma 70 y la primera de las es en 70 y la segunda en la 70 y la tercera en la 70 y la quarta en la 70 y la quinta en la 70 y la sexta en la 70 y la setena en la 70 y.

Znamení Blíženci v *Libro del Saber de Astronomía del Rey Alfonso*

„Kruh s hvězdami ve znamení Blíženců s polohou 17°8' dle Almagestu co se délky, planet a jejich přirozených vlastností týče. A toto je podoba znamení podle toho, jak vypadá ve sféře. A říkají jí v latině Gemini a v arabštině Altahuamayn aliauze.“²⁴⁰

<i>Hvězda</i>	<i>Poloha</i>	<i>Šířka</i>	<i>Velikost</i>	<i>Přirozenost</i>	<i>Vlastnosti</i>
I.	Rak 10°28'	9°40'	2	Merkur	Chlad, stejně sucha jako vlhkosti
II.	Rak 13°48'	6°15'	2	Mars	Teplo, sucho
III.	Rak 3°48'	10°0'	3	Saturn, Merkur	Chlad, stejně sucha jako vlhkosti
IV.	Rak 5°48'	7°20'	4	Merkur	Chlad, stejně sucha jako vlhkosti
V.	Rak 9°8'	5°30'	4	Merkur	Chlad, stejně sucha jako vlhkosti
VI.	Rak 11°8'	4°50'	4	Merkur	Chlad, stejně sucha jako vlhkosti
VII.	Rak 13°48'	2°40'	4	Mars	Teplo, sucho
VIII.	Rak 8°48'	2°48'	5	Saturn	Chlad, sucho
IX.	Rak 10°48'	3°0'	3	Saturn	Chlad, sucho
X.	Rak 0°8'	1°30'	3	Saturn	Chlad, sucho
XI.	Rak 8°48'	0°30'	3	Saturn	Chlad, sucho
XII.	Rak 5°18'	2°30'	4	Saturn	Chlad, sucho
XIII.	Rak 8°28'	6°0'	3	Saturn	Chlad, sucho
XIV.	Blíženci 23°38'	1°30'	4	Merkur, Venuše	Více vlhkosti než sucha
XV.	Blíženci 25°18'	1°15'	3	Merkur, Venuše	Víc vlhkosti než sucha
XVI.	Blíženci	3°30'	3	Merkur,	Víc vlhkosti

240 RICO Y SINOBAS, D. M (ed.): *c. d.*, s. 66 an.

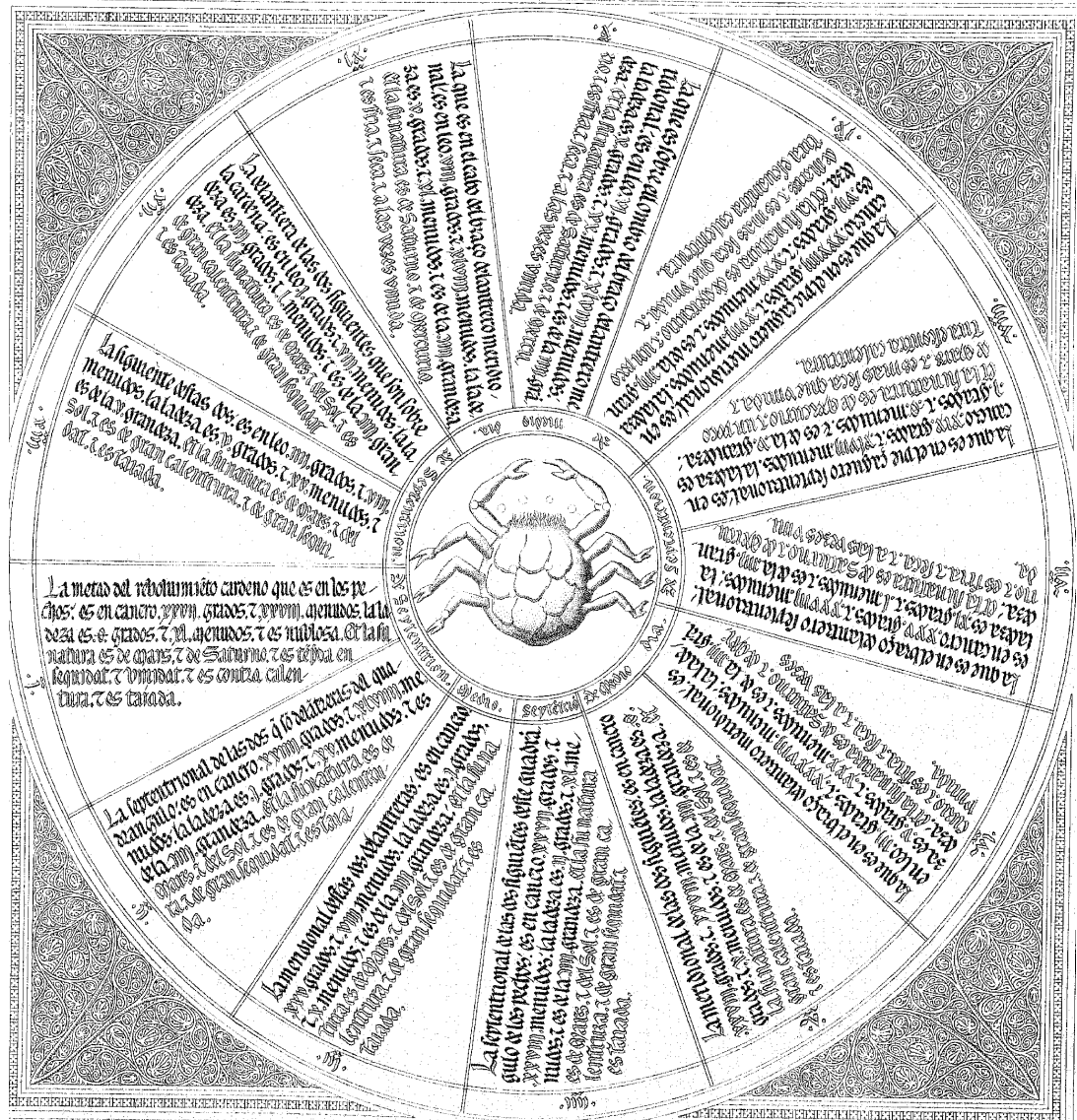
	27°18'			Venuše	než sucha
XVII.	Blíženci 29°8'	7°30'	3	Merkur, Venuše	Víc vlhkosti než sucha
XVIII.	Rak 1°48'	10°30'	4	Merkur, Venuše	Víc vlhkosti než sucha
XIX.	Blíženci 22°18'	0°40'	4	Merkur, Venuše	Víc vlhkosti než sucha
XX.	Blíženci 23°48'	5°50'	4	Saturn	Chlad, sucho
XXI.	Rak 2°18'	2°15'	5	Saturn	Chlad, sucho
XXII.	Rak 15°28'	1°20'	5	Saturn	Chlad, sucho
XXIII.	Rak 13°28'	3°30'	5	Mars	Teplo, sucho
XXIV.	Rak 13°8'	4°30'	5	Mars	Teplo, sucho
XXV.	Rak 22°48'	2°40'	4	Mars	Teplo, sucho

**Hvězdy mimo formu–XIX., XX., XXI., XXII., XXIII.,
XXIV., XXV.**

Adder-rayn–I., II.

Alamia–XVII., XVIII.

Queda de las effrellas del signo de cancro es ena dimiçto de xviij. grados. 7 vij. menudos sobre las el alma esle en lógura. 7 dō los planetas de cuya natura esta es la figura segund pareçe en la çhira. 7 dizen en latine. cancer. 7 en castellano. cançreio. 7 en arabiço. alçaratan.

Suma destas effrellas son xxx. et ay destas en la çhira grandes. iij. et en la çhira. iij. una carina. et ay destas fuera de la forma. iij. et la mitad destas. es en la çhira desta rueda et la çhira en la çhira. et la çhira en la çhira.

Znamení Raka v *Libro del Saber de Astronomía del Rey Alfonso*

„Kruh s hvězdami ve znamení Raka s polohou 17°8' dle Almagestu co se délky, planet a jejich přirozených vlastností týče. A toto je podoba znamení podle toho, jak vypadá ve sféře. A říkají jí v latině Cancer, v kastilštině Cangrejo a v arabštině Alcataran.“²⁴²

<i>Hvězda</i>	<i>Poloha</i>	<i>Šířka</i>	<i>Velikost</i>	<i>Přirozenost</i>	<i>Vlastnosti</i>
I.	Rak 27°28'	0°40'	∅	Mars, Saturn	Chlad, vlažnost při suchu i při vlhkosti, proti teplu
II.	Rak 24°48'	50°15'	4	Mars, Slunce	Teplo, sucho
III.	Rak 25°8'	50°10'	4	Mars, Slunce	Teplo, sucho
IV.	Rak 27°28'	2°40'	4	Mars, Slunce	Teplo, sucho
V.	Rak 28°28'	0°10'	4	Mars, Slunce	Teplo, sucho
VI.	Lev 3°38'	5°30'	4	Saturn, Merkur	Chlad, sucho, vlhkost
VII.	Rak 25°28'	11°50'	4	Saturn, Merkur	Chlad, sucho, vlhkost
VIII.	Rak 19°48'	50°0'	5	Merkur, Mars	Více sucho než vlhkost, proti teplu
IX.	Rak 34°18'	7°30'	4	Saturn, Merkur	Chlad, sucho, vlhkost
X.	Lev 6°48'	10°20'	4	Saturn, Merkur	Chlad, sucho, vlhkost
XI.	Lev 8°48'	5°40'	4	Saturn, Merkur	Chlad, sucho, vlhkost

242 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 68 an.

XII.	Lev 50°8'	4°50'	4	Mars, Slunce	Teplo, sucho
XIII.	Lev 4°8'	5°15'	5	Saturn, Merkur	Chlad, sucho, vlhkost

Hvězdy mimo formu–X., XI., XII., XIII.

Alnacra–I.

Altarf–XI.

„Kruh s hvězdami ve znamení Lva s polohou 17°8' dle Almagestu co se délky, planet a jejich přirozených vlastností týče. A toto je podoba znamení podle toho, jak vypadá ve sféře. A říkají jí v latině Leo, v kastilštině Leon a v arabštině Alaced.“²⁴⁴

<i>Hvězda</i>	<i>Poloha</i>	<i>Šířka</i>	<i>Velikost</i>	<i>Přirozenost</i>	<i>Vlastnosti</i>
I.	Lev 5°28'	10°0'	4	Saturn, Mars	Mírný chlad, sucho
II.	Lev 8°18'	7°30'	4	Saturn, Mars	Mírný chlad, sucho
III.	Lev 11°28'	12°0'	4	Saturn, Mars	Mírný chlad, sucho
IV.	Lev 11°18'	11°30'	3	Saturn, Mars	Mírný chlad, sucho
V.	Lev 17°18'	11°0'	3	Saturn, Merkur	Vlažnost, vlhkost, chlad
VI.	Lev 19°18'	8°30'	2	Saturn, Merkur	Vlažnost, vlhkost, chlad
VII.	Lev 17°48'	4°30'	3	Saturn, Merkur	Vlažnost, vlhkost, chlad
VIII.	Lev 19°38'	0°20'	1	Mars, Jupiter	Teplo, vlažnost při suchu i vlhkosti
IX.	Lev 20°28'	2°50'	2	Mars, Jupiter	Teplo, vlažnost při suchu i vlhkosti
X.	Lev 17°8'	0°15'	5	Mars, Jupiter	Teplo, vlažnost při suchu i vlhkosti
XI.	Lev 14°28'	0°0'	6	Mars, Jupiter	Teplo, vlažnost při

244 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 70 an.

					suchu i vlhkosti
XII.	Lev 11°18'	3°40'	6	Mars, Jupiter	Teplo, vlažnost při suchu i vlhkosti
XIII.	Lev 14°28'	4°10'	4	Mars, Jupiter	Teplo, vlažnost při suchu i vlhkosti
XIV.	Lev 20°28'	4°15'	4	Mars, Jupiter	Teplo, vlažnost při suchu i vlhkosti
XV.	Lev 26°8'	0°14'	4	Mars, Jupiter	Teplo, vlažnost při suchu i vlhkosti
XVI.	Lev 24°8'	4°0'	6	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XVII.	Panna 0°8'	5°20'	6	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XVIII.	Lev 29°28'	2°20'	6	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XIX.	Lev 28°28'	12°20'	5	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XX.	Panna 1°18'	13°40'	2	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXI.	Panna 1°28'	11°20'	5	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti

XXII.	Panna 4°28'	9°28'	3	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXIII.	Panna 7°28'	5°50'	3	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXIV.	Panna 8°48'	1°30'	4	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXV.	Panna 8°48'	5°50'	4	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXVI.	Panna 14°28'	3°0'	5	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXVII.	Panna 11°28'	11°50'	1	Saturn, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXVIII.	Lev 23°8'	13°20'	5	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXIX.	Lev 25°18'	15°30'	5	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXX.	Panna 4°38'	1°10'	4	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXXI.	Panna 4°18'	0°30'	5	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXXII.	Panna 5°8'	2°40'	5	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i

					vlhkosti
XXXIII.	Panna 11°43'	30°0'	5	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXXIV.	Panna 11°38'	25°30'	5	Saturn, Venuše, Merkur	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti
XXXV.	Panna 15°25'	25°30'	5	Saturn	Chlad, vlažnost při suchu i vlhkosti

**Hvězdy mimo formu–XXVIII., XXIX., XXX., XXXI.,
XXXII., XXXIII., XXXIV., XXXV.**

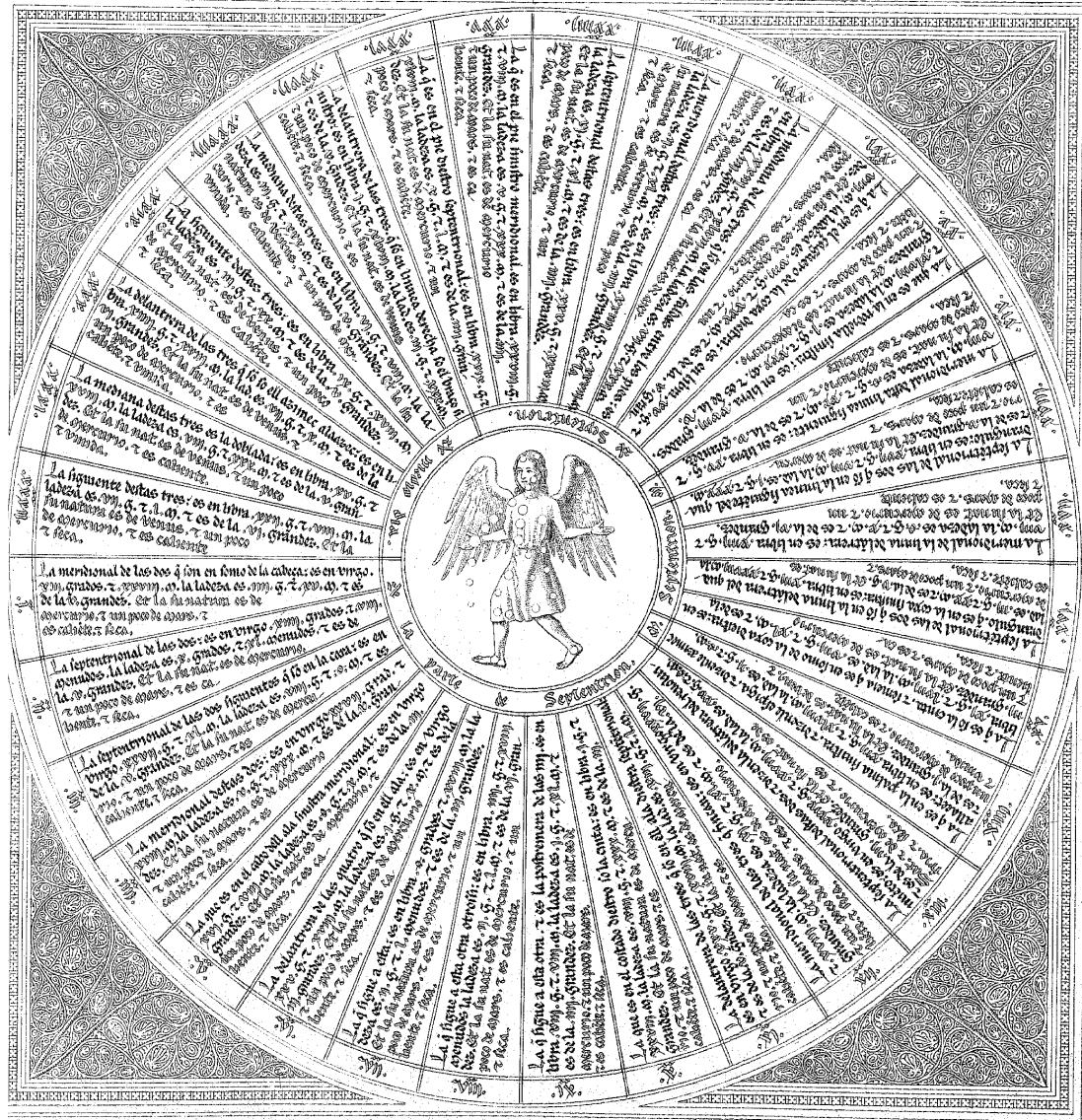
Altarf–I.

Aliabha–V.

Azabra–XX.

Acarfa–XXVII.

Queda de las estrellas del signo de virgo cō en adonimento de .xxvij. grados. 7 .viiij. minutos sobre las del almanace en lō gura. 7 cō las planetas de uya natura son. Et esta es la figura segūdo parece en la espra. 7 oriente en latin. virgo. 7 en castellano. Virgo. 7 en arabigo. aladtra al qumbuta

De una destas estrellas. son .xxvij. Et ay dellas en la primera grandes. 7 en la tercera .vij. 7 en la q̄rta .vij. 7 en la q̄nta .xxvij. 7 en la sexta .v. Et las seys son en la espra.

Znamení Panny v Libro del Saber de Astronomía del Rey Alfonso

„Kruh s hvězdami ve znamení Panny s polohou 17°8' dle Almagestu co se délky, planet a jejich přirozených vlastností týče. A toto je podoba znamení podle toho, jak vypadá ve sféře. A říkají jí v latině Virgo, v kastilštině Virgo a v arabštině Aladrech al cumbula.“²⁴⁶

<i>Hvězda</i>	<i>Poloha</i>	<i>Šířka</i>	<i>Velikost</i>	<i>Přirozenost</i>	<i>Vlastnosti</i>
I.	Panna 13°28'	4°15'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
II.	Panna 14°8'	10°40'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
III.	Panna 27°40'	8°0'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
IV.	Panna 27°18'	5°30'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
V.	Panna 16°8'	0°10'	3	Merkur, Mars	Teplo, sucho
VI.	Panna 25°18'	1°10'	3	Merkur, Mars	Teplo, sucho
VII.	Váhy 0°18'	2°50'	3	Merkur, Mars	Teplo, sucho
VIII.	Váhy 4°18'	2°50'	6	Merkur, Mars	Teplo, sucho
IX.	Váhy 8°8'	1°40'	4	Merkur, Mars	Teplo, sucho
X.	Váhy 1°28'	8°30'	3	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XI.	Panna 25°18'	13°50'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XII.	Panna 27°18'	11°40'	6	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XIII.	Panna 29°18'	15°0'	3	Saturn, Merkur	Chlad, sucho
XIV.	Váhy 13°48'	2°0'	1	Venuše, Merkur	Teplo, vlhkost
XV.	Váhy 11°58'	8°40'	3	Merkur,	Teplo, sucho

246 RICO Y SINOBAS, D. M. (ed.): *c. d.*, s. 72 an.

				Mars	
XVI.	Váhy 13°28'	3°20'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XVII.	Váhy 14°8'	0°10'	6	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XVIII.	Váhy 17°8'	1°30'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XIX.	Váhy 15°8'	0°20'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XX.	Váhy 18°48'	1°30'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XXI.	Váhy 15°8'	8°30'	5	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XXII.	Váhy 23°48'	7°30'	4	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XXIII.	Váhy 24°28'	2°40'	4	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XXIV.	Váhy 25°28'	11°40'	4	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XXV.	Váhy 28°8'	5°30'	4	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XXVI.	Váhy 29°48'	10°50'	4	Merkur, Mars	Teplo, sucho
XXVII.	Váhy 1°48'	3°30'	5	Venuše, Merkur	Teplo, sucho
XXVIII.	Váhy 6°8'	3°30'	5	Venuše, Merkur	Teplo, vlhkost
XXIX.	Váhy 9°18'	3°20'	5	Venuše, Merkur	Teplo, sucho
XXX.	Váhy 14°18'	7°10'	6	Venuše, Merkur	Teplo, vlhkost
XXXI.	Váhy 15°18'	8°30'	5	Venuše, Merkur	Teplo, vlhkost
XXXII.	Váhy 22°8'	7°50'	6	Venuše, Merkur	Teplo, sucho

Hvězdy mimo formu–XXVII., XXVIII., XXIX., XXX.,

XXXI., XXXII.

Azimec Alaazeb–XIV.

Algarf–XXIII., XXIV., XXV.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Klára Procházková
Fakulta:	Filosofická
Katedra:	Historie
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Jan Stejskal , M.A., PhD.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Rozkvět filosofie a exaktních věd v Kastilii 13. stol. a jeho obraz v díle Alfonse X. Vliv planet na severní znamení zodiaku
Název v angličtině:	The Flowering of Philosophy and Exact Sciences in the 13th Century in Castile and Its Image in the Work of Alfonso X. The Influence of Planets on the North Zodiac Signs
Anotace práce:	Práce se zabývá vlivem tehdy známých planet na severní znamení zodiaku s ohledem na politický, ekonomický a sociální kontext Kastilie ve XIII. století za vlády Alfonse X. Moudrého, jenž se přímo podílel na rozvoji dobové vzdělanosti.
Klíčová slova:	astronomie, astrologie, severní znamení zodiaku, Kastilie, XIII. století, Alfons X. Moudrý, Toledo

Anotace v angličtině:	The thesis discovers by way of analysing the astronomical texts written by king Alfonso X and by his school of translators founded in Toledo ideas about space, especially about north zodiac signs with regard to political, social and economic aspects of Castile in the 13 th century.
Anglická klíčová slova:	astronomy, astrology, north zodiac signs, Castile, 13 th century, Alfonso X of Castile, Toledo
Přílohy vázané v práci:	Přehled pramenných materiálů z <i>Libros del saber de astronomía del Rey Alfonso</i> ; Tabulka hvězd severních znamení zodiaku; Ukázka modelu armilární sféry
Rozsah práce:	92 stran
Jazyk práce:	čeština

